

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BÜYÜK DAİRE

CREANGA v. ROMANYA

(Başvuru no. 29226/03)

KARAR

STRASBOURG

23 Şubat 2012

İşbu karar nihai olup, şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Creanga v. Romanya davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Büyük Daire aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır:

Nicolas Nicolas Bratza, *Başkan*,
Jean-Paul Costa,
Françoise Tulkens,
Nina Vajić,
Dean Spielmann,
Lech Garlicki,
Peer Lorenzen,
Alvina Gyulumyan,
Egbert Myjer,
Mark Villiger,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Päivi Hirvelä,
Giorgio Malinverni,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Nebojša Vučinić,
Guido Raimondi,
Ganna Yudkivska, *Yargıçlar*,
et de Vincent Berger, *Hukuk Danışmanı*,

30 Mart 2011 ve 18 Ocak 2012 işleme konulan söz konusu başvuru üzerinde görüşüldükten sonra 18 Ocak 2012 tarihinde Daire Kurulu aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Romanya aleyhine açılan (29226/03 no'lu) davanın nedeni Romanya vatandaşı Sorin Creanga'nın (başvurucu) 4 Eylül 2003 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması'na ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi-AİHS) 34. Maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru.

2. Başvurucu, AİHM önünde Bükreş Barosu avukatlarından S. Cus tarafından temsil edilmektedir. Romanya hükümeti (Hükümet), Dışişleri Bakanlığı görevlisi *ad interim*, C. Ciuta tarafından temsil edilmektedir.

3. Başvurucu, özellikle AİHS'nin 5 § 1. maddesine dayanarak 16 Temmuz 2003 tarihinde, saat 9.00'dan 22.00'ye kadar süren özgürlüğünden mahrum bırakılma durumunun tıpkı art arda verilen tutukluluk kararlarında olduğu gibi kanuna aykırı olduğunu iddia etmiştir.

4. Başvuru, Mahkeme'nin İkinci Dairesi'ne verilmiştir (İçtüzüğün 52 § 1. maddesi). 1 Kasım 2004 tarihinde, Mahkeme, Daire'lerin yapısını değiştirmiştir (İçtüzüğün 25 § 1 maddesi). Dava, yeni oluşturulan Üçüncü Daire'ye gönderilmiştir (İçtüzüğün 52 § 1. maddesi). Bu daire bünyesinde davaya bakacak heyet İçtüzüğün 26 § 1 maddesine uygun

olarak oluşturulmuştur (İçtüzüğün 27 § 1. maddesi). 19 Şubat 2009 tarihinde, Üçüncü Daire'nin Başkanı, başvuruyu Hükümet'e bildirmeye karar vermiştir.

5. 15 Haziran 2010 tarihinde, yargıçlar, Josep Casadevall, Elisabeth Fura, Corneliu Bîrsan, Bostjan, M.Zupancic, Ineta Ziemele, Luis Lopez Guerra ve Ann Power; Daire Başkanı Santiago Quesada'dan oluşan söz konusu daire, kararını vermiştir. Daire, oybirliğiyle, başvurunun Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi bağlamında yapılan şikayetlere ilişkin kısmının kabul edilebilir, geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. 16 Temmuz 2003 tarihinde, başvurunun saat 10.00'dan 22.00'ye kadar özgürlüğünden mahrum bırakılması ve kararın iptali için başvuruda bulunmasının ardından 25 Temmuz 2003 tarihinde tutuklanması hususunda Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir; bununla beraber, başvurunun 16-18 Temmuz 2003 tarihlerinde hakkında verilen tutuklama kararına ilişkin gerekçenin yetersizliği hususunda Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Daire ayrıca, davalı devletin, başvurucuya manevi tazminat olarak 8,000 Euro ve masraflar ve giderler açısından 500 Euro ödemesi gerektiğine karar vermiştir.

6. 3 Eylül 2010 tarihinde, Hükümet, davanın Büyük Daire'ye geri gönderilmesini talep etmiştir (Sözleşme'nin 43. maddesi).

7. 22 Kasım 2010 tarihinde, Büyük Daire bünyesindeki kurul, bu talebi kabul etmeye karar vermiştir (İçtüzüğün 73. maddesi).

8. Büyük Daire'nin yapısı Sözleşme'nin 26 §§ 4 ve 5 maddelerine ve içtüzüğün 24. maddesine uygun olarak belirlenmiştir. 3 Kasım 2011 tarihinde, Mahkeme Başkanı Jean-Paul Costa'nın görev süresi sona ermiştir. Nicolas Bratza, onun yerine geçmiş ve bu tarihten itibaren söz konusu Büyük Daire'nin başkanlığını devralmıştır (İçtüzüğün 9 § 2. maddesi). Jean-Paul Costa, görev süresi sona erdikten sonra, Sözleşme'nin 23 § 3. ve İçtüzüğün 24 § 4. maddeleri gereğince görevde bulunmaya devam etmiştir. Romanya adına seçilmiş Corneliu Bîrsan'ın davaya bakmaktan istinaf etmesi nedeniyle (İçtüzüğün 28. maddesi), Büyük Daire'nin Başkanı, Guido Raimondi'yi ad hoc yargıç olarak seçmiştir (Sözleşme'nin 26 § 4. ve İçtüzüğün 29 § 1. maddesi).

9. Hem başvuru ve hem de Hükümet, ek yazılı görüşlerini sunmuştur (İçtüzüğün 59 § 1. maddesi).

10. 30 Mart 2011 tarihinde, Strasbourg'da, İnsan Hakları Sarayı'nda halka açık bir duruşma düzenlenmiştir (İçtüzüğün 59 § 3. maddesi).

Mahkeme huzurunda hazır bulunanlar:

- Hükümet adına
Sayın C.CIUTA, görevli ad interim
Sayın M.MORARIU, danışman
- Başvurucu adına

Sayın S.CUS, Bükreş barosu avukatı, danışman

Başvurucu da mahkeme huzurunda hazır bulunmuştur.

Mahkeme heyeti, Sayın Cus, Sayın Ciuta ve Sayın Morariu'nun beyanlarını ve yargıçların sorularına verdikleri yanıtları dinlemiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

11. Başvurucu 1956 doğumludur ve Bükreş'te ikamet etmektedir.

12. 1985 senesinde, Bükreş polis memuru olmuş, 1995 senesinde Bükreş Polis Teşkilatı 5. şube bünyesinde adli polis görevlisi olmuştur.

A. Başvurucunun ilk tutukluluğunu içine alan koşullar

1. Başvurucunun anlatımı

13. Başvurucu, başvuru formunda, 16 Temmuz 2003 tarihinde, sorgulanmak üzere Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Savcılığı'na (UYMS) gitmesi gerektiğinin hiyerarşik üstleri tarafından kendisine bildirildiğini belirtmiştir.

Başvurucu, Büyük Daire önündeki 10 Şubat 2011 tarihli yazılı beyanlarında, Bükreş Polis Teşkilatı 5. şube'deki bir iş arkadaşının 15 Temmuz 2003 tarihinde, izin gününde, saat 17.00'e doğru telefonla fazla detay vermeden, ertesi gün UYMS'ye gitmesi gerektiği konusunda haber verdiğini ileri sürmüştür.

14. 16 Temmuz 2003 tarihinde, 8.45'e doğru, başvuru, UYMS binasında yirmi beş meslektaşıyla karşılaşmıştır. Daha sonra, saat 9.00 sıralarında, hepsinden binaya girmeleri istenmiştir. Girişte, bir polis memuru, başvuru ve meslektaşlarının bilgilerini giriş kayıt defterine not etmiştir.

15. Başvurucu ve meslektaşları binanın zemin katında bulunan toplantı odasına götürülmüştür. Kısa bir süre sonra, askeri savcı V.D. odaya girmiş ve onlardan tanıdıkları üç kişiyle, I.D., S.B. ve M.I. ile, hangi koşullarda tanıştıkları konusunda yazılı beyanlarını vermelerini istemiştir. Daha sonra askeri savcı odadan çıkmış ve saat 9.30-9.40'a doğru, yazılı beyanları toplamak için tekrar odaya dönmüştür. Bu beyanları okuduktan sonra, başvuru ve meslektaşlarını tutuklamakla tehdit etmeye başlamış, daha sonra odadan çıkmıştır. Kar maskeli ve silahlı dört veya beş jandarma birdenbire içeriye dalmıştır. Jandarmalardan biri, başvuru ve arkadaşlarından cep telefonlarını çıkarmalarını ve bir başka jandarmanın yanında bulunan masanın üzerine koymalarını istemiştir. Aynı zamanda, tualete gitmek veya sigara içmek için ancak tek tek ve silahlı bir jandarmanın eşliğinde odadan çıkabilecekleri hususunda izinli olduklarına dair bilgilendirilmişlerdir.

16. Saat 15.00'e doğru, başvuru ve arkadaşları su ve yiyecek temin etmek için odadan çıkma izni istemişlerdir. Savcının onayının alınmasından sonra, bir jandarma, polis memurlarının paralarını toplamış ve istenilen yiyecek-içeceği satın almak için gitmiştir.

17. Bu zaman boyunca, başvuru kendi seçtiği veya resen atanan hiçbir avukatın yardımını almamıştır Dışarıdan hiç kimseyle görüşmemiştir.

18. Başvuru formunda, başvuru, saat 20.00 civarında bir avukatla irtibat kurmayı başardığını ifade etmiştir.

Büyük Daire önündeki yazılı beyanlarında, başvuru, saat 23.00'e doğru, kendisinin ve meslektaşlarından birinin, savcının birinci katta bulunan bürosuna götürüldüğünü, burada savcı ile birlikte bir adam ve iki kadının olduğunu belirtmiştir. Savcı, kendisine, Bükreş Polis Teşkilatı 5. Şube'sinin başındaki memurları yolsuzlukla suçlamak konusunda beyanda bulunmayı önermiştir. Savcı, bunun karşılığında kendisinin tutuklanmayacağını ve ailesini hemen yeniden görebileceğini eklemiştir. Başvuru, kendi seçtiği bir avukatın yardımından yararlanma talebinde bulunmuştur. Savcı, cevaben, odada bulunan iki kadının resen atanan avukatlar olduklarını ve onlardan birini kendisine yardım etmesi için seçmesini söylemiştir. Başvuru buna itiraz etmiştir. Başvurucuya göre, savcı "onunla kötü konuşmaya" başlamış ve iş birliği yapmadığı takdirde tutuklanacağı ve ailesini ziyaret etmenin yasaklanacağı yönünde tehdit etmiştir. Başvuru, jandarma tarafından büronun dışına götürülmüş ve başka insanlarla konuşmaması ve kendisine savcının izni olmaksızın tuvalete gitmesinin yasak olduğu hususunda talimat verilmiştir.

30 Mart 2011 tarihindeki kamuya açık duruşma sırasında, başvuru, o gün, tam olarak belli olmayan bir saatte ailesinin, UYMS'de olması gerektiğini bilen ve eve dönmediğini gören ailesinin, meslektaşı Sayın Cus'a savcılık önünde başvurucuya yardım etmesi talebinde bulunan avukat C.N. ile irtibat kurduğunu belirtmiştir. Sayın Cus, saat 22.00'de oraya gelmiş ve böylelikle başvuru ile tanışma olanağı bulmuştur.

19. 17 Temmuz 2003 tarihinde, saat 1.15-1.30'a doğru, başvuru yine savcının bürosuna götürülmüştür. Savcı, başvuruyla ilgili suçlamaları içeren önceden basılmış bir form doldurmuş ve bunu okuması için ilgiliye vermiştir. Yanıt olarak, başvuru suçlanmış olduğu olguları kabul etmediğini ve ilk ifadesinin tekrar ettiğini ifade etmiştir. Resen atanan avukat Sayın M.S'in huzurunda formu imzalamıştır. Savcı, başvuru hakkında 16 Temmuz 2003 tarihinde verilen tutuklama müzekkeresi konusunda da kendisini bilgilendirmiş ve 16-18 Temmuz 2003 arası süren üç günlük bir süre için tutuklanacağını belirtildiğini ifade etmiştir.

20. Saat 1.40'a doğru, savcı, başvuru kendi seçtiği avukat huzurunda tutuklanma kararı konusunda bilgilendirmiştir. Savcı, aynı zamanda kendisine, bu tedbiri haklı gösterecek delilleri, meslektaşlarının ifadelerini de açıklamıştır. Karar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun ("CMUK") 148 § 1 h) maddesine dayanmaktadır. Savcı, ilgili yasadaki kanunlara başvurarak, başvuru atfedilen suç örgütü kurma, pasif rüşvet ve nitelikli hırsızlığa iştirak fiillerinin suç oluşturduğunu belirtmiştir. Kararla ilgili bölüm şu şekilde ifade edilmiştir:

“1999 veya 2000 senesinde, kesin olmayan bir tarihte, tarih kesin olarak [daha sonra] belirlenecektir, [başvurucu], Bükreş Polis Teşkilatı 5. Şube'deki meslektaşlarından birçoğuyla birlikte, Bucurestii Noi semtinde, birçok kişiyi Dacia marka bir kamyonete petrol boru hattından iki tondan fazla yakıt naklederken suçüstü yakalamıştır. Aleyhlerinde ceza soruşturması açılmaması ve haksız faaliyetlerini sürdürebilmeleri için S.B. ve M.I.'den 20 000 000 Lei talep etmişlerdir ve bu meblağı ellerinden almışlardır.

Aşağıda yer alan belgeler göstermektedir ki şüpheli/sanık bu suç eylemlerinin failidir. Tanıkların beyanları

- Tutanakların karşılaştırılması
- Sanıkların beyanları
- Ses kayıtları
- Fotoğraflar
- Fotoğraflardan hareketle kimlik tespit tutanakları

CMUK'nın 148 § 1 h) maddesinde belirtilen suçu işlemesi halinde, sanık, dört ila on sekiz yıl hapis cezası ile cezalandırılır ve sanığın serbest bırakılması, sorgulanması gereken kişileri etkilemek amacıyla polis kimliğinden faydalanarak kamu düzeni ve mevcut davada soruşturmanın düzgün yürütülmesi hususunda tehlike arz edebileceğine ilişkin gerekli koşullar somut olayda gerçekleşmiş olduğundan,

CMUK'nın 136 § 5, 146 § 1, 148 § 1 h), 149¹, 151 maddelerine dayanarak [savcı] şuna karar vermiştir:

(1)Şüphelinin/sanığın üç günlük bir süre boyunca tutuklanması (...);

(2)CMUK'nın 146 § 3 ve 149¹ § 3 maddelerine dayanarak, bir önceki paragrafta sözü edilen tutuklama 16 Temmuz 2003 tarihinde, saat 22'de başlamış ve 18 Temmuz 2003 tarihinde, saat 22'de sona ermiştir.

(3)Tutuklama müzekkeresi 16 Temmuz 2003 tarihinden itibaren(...) verilecektir(...).”

21. Saat 2.30'a doğru, başvuru, binanın bodrum katında yer alan, on üç meslektaşının bulunduğu bir odaya götürülmüştür. Kısa bir süre sonra, Rahova Cezaevi'ne sevk edilmiştir.

2. Hükümetin anlatımı

22. 2002 senesinin sonbaharında, UYMS, Bükreş yakınlarında bulunan Petrotrans S.A. şirketinin petrol boru hattından jandarma ve polis memurlarıyla sıkı bir işbirliği yapılarak yakıt çalınması olayını saptamıştır. 9 ve 11 Temmuz 2003 tarihlerinde, birkaç kişinin ifadesi ve fotoğraflı kimliği sayesinde başvuruçunun operasyona dâhil olduğu saptanmıştır. Davadan sorumlu Savcı V.D., 16 Temmuz 2003 tarihinde ifade vermeleri için elli kadar kişiyi mahkemeye celp etmeye karar vermiştir.

23. 15 Temmuz 2003 tarihinde, başvuru ve on altı polis arkadaşı, iş yerlerinden (Bükreş Polis Teşkilatı 5. Şube) bu ceza soruşturması gereği, ifade vermeleri amacıyla UYMS önüne çıkmak için mahkemeye çağırılmışlardır. Bükreş 1. Bölge Polis Şefi, polislerin ertesi gün savcılığa gelmeme durumunu önlemek ve savcılıkta hazır bulunmalarını sağlamak amacıyla bilgilendirilmiştir.

24. Ertesi sabah, saat 9.00’da, başvuru ve arkadaşları UYMS binasına gitmiştir. Askeri savcı V.D., onları binanın zemin katında bulunan bir odada kabul etmiş ve boru hatlarındaki petrol ürünlerini kaçak olarak çıkarılması hakkındaki ön soruşturma (*acte premergătoare*) çerçevesinde sorgulanacakları konusunda bilgilendirmiştir. Tüm polis memurları, bu faaliyetle ilgili her türlü suç ortaklığını sözlü olarak inkâr etmiş ama bu konuda yazılı beyan hazırlamayı kabul etmişlerdir. Sonuç olarak, boş kâğıda yanıtlayacakları on soruluk bir liste almışlardır. Bu sırada savcı odadan çıkmış ve olaya dâhil olan diğer kişilerle ilgili olarak usul işlemlerinin devam ettirmek amacıyla binanın birinci katında bulunan bürosuna gitmiştir.

25. Saat 12.00’ye doğru, polis memurları ifadelerini yazmayı bitirdiklerinde, savcı tekrar odaya gelmiş ve aynı gün alınan bir kararla, içlerinde başvuru da olduğu on kişi aleyhine pasif rüşvet, nitelikli hırsızlığa iştirak ve suç örgütü kurma nedeniyle ceza soruşturması açıldığını konusunda onları bilgilendirmiştir. Diğer yedi polis memuru, savcılıkça serbest bırakılmıştır.

26. Savcı, bu on polis memurundan yeniden ifade vermelerini ve diğer kişilerle yüzleştirmelerini istemiştir. Savcı aynı zamanda kendi seçtikleri avukatın yardımını alma haklarının olduğu konusunda bilgi vermiştir. Polis memurlarının bir kısmı avukatlarla irtibata geçmiş; Savcılık, Bükreş Barosu’na başvuru da dâhil olduğu diğerleri için resen avukat atamaları amacıyla başvuruda bulunmuştur.

27. Başvuru, yasal durumunu açığa kavuşturmak amacıyla UYMS binasında kendi isteğiyle beklemiştir. Başvuru binada kalmak zorunda değildi, oradan çıkma konusunda örneğin su veya sigara almak için her zaman serbestti; ayrıca iki polis memuru, A.A. ve G.C. aynı gün binadan çıkmış ve geri dönmemiştir.

28. Başvuru hiçbir zaman gözetim altında olmamış ve başında nöbet tutulmamıştır. Jandarmalar, o gün UYMS binasında yalnızca düzeni sağlamak amacıyla bulunmuştur. Ayrıca, binada ayrı bir giriş yeri veya gözaltına alınan kişilerin yerleştirildiği özel bir oda yoktu.

29. Saat 13.00-14.00’e doğru, seçilmiş veya resen atanmış avukatların (beş polis memuru için) UYMS binasına gelmelerinin ardından, savcı, polis memurlarını sırayla dinlemeye başlamıştır. Dinleme üç ila dört saat sürmüştür.

30. Belirtilmeyen bir saatte başvuru, dinlenmesi esnasında, resen atanan avukat M.S.’nin yardımıyla, boş bir kâğıda yazdığı ilk ifadesini, polis memurları C.D. ve M.G.M.’nin iş arkadaşı olduğunu ve bu kişilerle normal bir ilişkisi olduğunu itiraf ederek tamamlamıştır. Bunun üzerine savcı kâğıdın üzerine ilk beyanın saat 10.00’da yapılmış olduğunu not etmiştir.

31. Belirtilmeyen bir saatte, başvuru, resen atanan aynı avukatın huzurunda yeni bir beyan vermiş; beyanını bu kez üzerinde “şüpheli/sanık” ibareleri yer alan önceden basılmış bir forma yazmıştır. Bu formdan, başvuru, kendisine isnat edilen olaylar ve bunların hukuki niteliğinin yanı sıra yargılamaya ilişkin hakları konusunda haberdar edildiği sonucu çıkmıştır. Bu amaçla bir tutanak hazırlanmış; savcı, başvuru ve resen görevlendirilmiş avukat tarafından imzalanmıştır.

32. Savcı, daha sonra şüpheliler, sanıklar ve tanıklar arasında birçok yüzleştirme yapmıştır.

33. Saat 22.00'de, bir kararla, savcı, başvuru dâhil olmak üzere birçok polis memurunu pasif rüşvet, nitelikli hırsızlığa iştirak ve suç örgütü kurma nedeniyle suçlamıştır.

34. Aynı saatte, savcı, bir kararla, başvuru tutuklanmasına karar vermiştir. Belirtilmeyen bir saatte, tutuklama müzekkeresi hazırlanmış ve bu başvuruya bildirilmiştir. 2003 senesinde, 16 Temmuz'u 17 Temmuz'a bağlayan gece başvuru Rahova Tutukevi'ne nakledilmiştir.

35. Hükümet, UYMS binası 2003 senesi giriş ve çıkış kayıt defterlerinin, 19 Şubat 2003 tarihinde mevcut başvurunun gönderilmesinden önce, saklama süresi yürürlükteki normlara göre üç ila beş yıl olduğu için imha edildiğini ifade etmiştir.

B. Başvurucunun serbest bırakılması

36. 17 Temmuz 2003 tarihinde, UYMS, CMUK'nın 148 § 1 maddesinin c), d) ve h) fıkralarına dayanarak, Bükreş Askeri Mahkemesi'ne, başvuru ve suç ortağı on üç kişinin tutukluluk süresinin 19 Temmuz 2003 tarihinden itibaren 27 gün uzatılmasını talep etmiştir.

37. 18 Temmuz 2003 tarihinde, saat 10.00'da, başvuru, Mahkeme önüne çıkarılmıştır. Başvuruya göre, avukatı, savcılığın tutukluluk süresinin uzatılması talebinde bulunduğu sırada dosyaya erişebilmiştir. Askeri Mahkeme, suçlulardan birinin askeri rütbesi nedeniyle davanın Askeri İstinaf Mahkemesi önüne, yetkili mahkemeye sevk edilmesine karar vermiştir.

38. Daire Kurulu'nda aynı gün alınan bir kararla, tek bir yargıçtan oluşan Askeri İstinaf Mahkemesi, savcılığın talebini kabul etmiş ve başvuru ve suç ortaklarının tutukluluk süresini 27 gün uzatmıştır.

39. Askeri İstinaf Mahkemesi, dosyanın ışığında, sanıklar hakkında suç örgütü kurma, pasif rüşvet, nitelikli hırsızlığa iştirak ve yalancı tanıklığa teşvik suçlarına ilişkin emarelerinin var olduğunu gözlemlemiştir. Mahkeme, sanıkların tutuklanmasının kamu düzeni açısından gerekli olduğuna, tanıkları etkileyebileceklerine, ceza soruşturmasını ve cezanın uygulanmasını sonuçsuz bırakma girişimlerine ilişkin gerekçelerle karar vermiştir. Mahkeme, bununla beraber, davanın karmaşıklığı, delillerin toplamasındaki güçlüğü ve sanıkların çokluğunun da dikkate alınması gerektiğini işaret etmiştir.

40. Aynı gün, 16 Temmuz 2003 tarihindekiyle benzer tutuklama müzekkeresi başvuru aleyhine verilmiştir.

41. Başvuru ve suç ortakları, verilen kararın yasal olmadığını iddia ederek bu karara itiraz etmiştir. Savcılık da kararın teşkilinin yasalara aykırı olması nedeniyle itirazda bulunmuştur.

42. 21 Temmuz 2003 tarihinde alınan nihai kararla, Yüksek Mahkeme bu itirazı kabul etmiş, kararı bozmuş ve başvuru ve suç ortaklarının serbest bırakılmasına karar

vermiştir. Mahkeme, yolsuzlukla mücadelede daha fazla şeffaflık sağlamak amacıyla, 21 Nisan 2003 tarihinde 78/2000 sayılı yolsuzluk eylemlerinin önlenmesi, keşfi ve cezalandırılmasına ilişkin kanunun usuli hükümlerinde hemen uygulanabilecek nitelikte (“78/2000 sayılı kanun”) 161 numaralı kanun ile değişiklikler yapıldığını tespit etmiştir. 78/2000 sayılı kanunun 29 §§ 1 ve 2. maddeleri, bu kanunda belirtilen suçlara ilişkin ilk derece mahkemesi kararının iki yargıç tarafından verilmesi gerektiğini öngörmektedir.

43. Bu kararın gerekçeleri başvurucuya bildirilmemiştir.

44. Başvurucu aynı gün serbest bırakılmıştır.

C. Serbest bırakma kararına karşı Başsavcılık tarafından yapılan iptal başvurusu

45. Belirtilmeyen bir tarihte, Romanya Başsavcılığı, Yüksek Mahkeme önünde 21 Temmuz 2003 tarihli nihai kararın iptali için başvuruda bulunmuştur. Başsavcılık, Yüksek Mahkeme’nin iç mevzuatı yorumlamasında ciddi hukuki hatalar yaptığını ve bu durumun ihtilafın hatalı olarak sonuçlanmasına neden olduğunu iddia etmiştir

46. Başvurucu, iptal başvurusundan ve duruşma tarihinin 25 Temmuz 2003 olarak kesinleştiğinden, 24 Temmuz 2003 tarihinde medya organları vasıtasıyla haberdar olduğunu belirtmiştir.

47. 25 Temmuz 2003 tarihinde, saat 9.30’da, başvuru duruşmaya, müvekkillerine 21 Temmuz 2003 tarihli kararın bildirilmediği gerekçesiyle davanın ertelenmesi talebinde bulunan iki avukat eşliğinde katılmıştır. Yüksek Mahkeme bu talebi kabul etmiş ve davanın ivediliğini gerekçe göstererek duruşmayı saat 12.30’a ertelemiştir.

48. Müzakerenin yeniden başlaması sırasında, başvuru, 21 Temmuz 2003 tarihli nihai kararın, yalnızca kanun yararına bozma konusu olabileceğini fakat iptal başvurusunun konusu olamayacağını ve hiçbir inandırıcı nedenin tutuklanmasını haklı göstermediğini iddia etmiştir.

49. 25 Temmuz 2003 tarihinde verilen nihai bir kararla, dokuz yargıçtan kurulu Yüksek Mahkeme, kararın iptali için yapılan başvuruyu kabul etmiş ve 21 Temmuz 2003 tarihli kararı bozmuştur. Kararın esasına ilişkin olarak, Yüksek Mahkeme 78/2000 sayılı kanunun 29 §§ 1 ve 2 maddelerinin yanlış yorumlanması nedeniyle başvurunun talebini reddetmiştir. Yüksek Mahkeme, 78/2000 sayılı kanunda ve CMUK’ta yapılan değişikliklerin kanun koyucunun tutuklama için tek bir rejim sağlamaya ilişkin isteğini ortaya koyduğunu, suçun niteliği ne olursa olsun, tutuklama kararının Daire Kurulu’ndaki tek bir yargıç tarafından verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

50. Yüksek Mahkeme ayrıca, cezai soruşturma altında olan kişilerden her birinin, isnad edilen suçları işlemiş olduklarına dair inandırıcı ve ikna edici yeterli bilgi ve belgeleri içeren dosya ışığında, tutuklanmalarının haklı olduğuna karar vermiştir.

51. 25 Temmuz 2003 tarihinde, başvuru tutuklanmıştır.

52. 29 Haziran 2004 tarihinde alınmış ve 2 Temmuz 2004 tarihinde Askeri Temyiz Mahkemesi tarafından onaylanmış bir ara kararla; Askeri Bölge Mahkeme tutuklanma kararını, ülkeyi terk etme yasağı ile değiştirerek başvurucunun serbest bırakılmasına karar vermiştir.

53. 22 Temmuz 2010 tarihinde alınan bir kararla, Bükreş Temyiz Mahkemesi, pasif rüşvet (Ceza Kanunu'nun 254 § 2.maddesi, 78/2000 sayılı kanunun 7.maddesiyle birlikte ele alınarak) ve suçlulara yataklık (ceza kanununun 264.maddesi) nedeniyle başvurucunun üç yıl erteli hapis cezasına çarptırılmasına karar vermiştir. Aynı kararla, başvuru tarafından getirilen tanıklardan M.T. pasif rüşvet ve suç örgütü kurma suçundan dolayı iki yıl, G.S. pasif rüşvet ve suçlulara yataklık suçundan beş yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

D. Başvurucu tarafından sunulan yazılı beyanlar

54. Mahkemenin talebi üzerine, başvuru 8 Mart 2011 tarihinde, UYMS'de bulunan iki polis meslektaşı M.T. ve G.S. 16 Temmuz 2003 tarihinde ifade vermişlerdir. Bu ifadeler 3 Mart 2011 tarihinde avukatı tarafından alınmıştır.

55. M.T.'nin beyanı şöyledir:

"15 Temmuz 2003 tarihinde, saat 21.30'a doğru, Polis Teşkilatı 5.Şube'nin nöbetçi memuru bana telefonda daha fazla detay vermeden, 16 Temmuz 2003 tarihinde, saat 9.00'da, UYMS'de olmam gerektiğini söyledi. 16 Temmuz 2003 tarihinde, saat 8.45'te, Creanga Sorin de olmak üzere birçok meslektaşım UYMS'de karşılaştım. Kısa bir süre sonra, binaya girmek için davet edildik. Girişte, bir jandarma bizden giriş kayıt defterlerine bilgilerimizi yazmak amacıyla kimliklerimizi göstermemizi istedi. Arkadaşlarımla birlikte binanın zemin katında bulunan bir odaya götürüldük. Kısa bir süre sonra bir kişi odaya girdi ve kendisi askeri savcı V.D. olarak tanıttı. Bize kağıt ve kalemler verdi ve bize I.D., S.B. ve M.I. isimli üç kişiyi tanıyıp tanımadığımızı ve hangi koşullarda tanıdığımızı açıklamamızı isteyerek bizi yalnız bırakarak odadan çıktı.

Yaklaşık kırk dakika sonra, askeri savcı V.D. odaya tekrar geldi ve beyanları topladı. [Beyanları okuduktan sonra] ve bazılarının [içimizden] olumsuz cevap verdiğini fark etti, kızdı ve sinirlendi, bizi daha önce tutuklanmış olan meslektaşlarımızla birlikte tutuklamakla tehdit etti ve odadan çıktı. Dört veya beş donanımlı jandarma (kar maskeli, makineli tüfekli ve kurşun geçirmez yelekli) odaya daldı. Subay rütbesinde olan jandarmalardan biri, cep telefonlarımızı çıkarmamızı ve bir başka jandarmanın yanında bulunan masanın üzerine koymamızı istedi; odadan yalnızca jandarma eşliğinde çıkabileceğimiz hususunda izinli olduğumuza dair bilgilendirdi. Bu durum, saat 17.00'ye kadar, biz su ve yiyecek temin etmek için odadan çıkma izni isteyene dek sürdü. Bir jandarmanın istediğimiz ihtiyaçları satın almaya gitmesi için bizden para toplamamızı istendi.

Ailemizle veya dışarıdan herhangi bir kimseyle irtibat kurmamız yasaklandı. Saat 22'ye kadar, odadan çıkmamıza silahlı bir jandarma eşliğinde ve tek tek tuvalete gitmek için izin verildi. Bize kendi seçtiğimiz veya resen görevlendirilmiş hiçbir avukat tarafından hizmet verilmedi. Saat 22.30 – 23'e doğru, bir jandarma beni Creanga Sorin ile birlikte, birinci katta bulunan, Savcı V.D., bizi UYMS'ye götüren şahıs, bir başka adam ve iki kadının olduğu büroya götürdü. Savcı, bana ve Creanga Sorin'e, Polis Teşkilatı'nın 5.Şube'sinin başındaki memurların yolsuzlukla suçlu olduklarını ve kaçakçılardan rüşvet aldıklarını (...) açıklamamızı önerdi ve şayet böyle bir açıklama yaparsak bize hiçbir şey yapılmayacağına dair teminat verdi. Aksi takdirde tutuklanacağımızı söyledi. Bundan dolayı, meslektaşım Creanga Sorin kendi seçtiği bir avukatın yardımını almak istedi. Savcı, odada bulunan iki kadının resen atanan avukatlar olduğunu ve onlara yardımcı olacaklarını belirterek kızgınca cevap verdi. Creanga Sorin, onların yardımını reddetti ve hiçbir açıklama yapmayacağını belirtti. Savcı, budala diyerek ona hakaret etmeye başladı ve eğer işbirliği yapmazsa, açıklama yapmasa dahi tutuklanacağını ve bir daha ailesini göremeyeceğini söyledi.

Yaklaşık kırk dakika sonra, binanın bodrum katında bulunan bir odaya alındığımda, Creanga Sorin'i, savcının bürosunun kapısının yanında, silahlı bir jandarma gözetiminde koridorda gördüm. 17 Temmuz 2003 tarihinde, saat 2.30'a doğru, Creanga Sorin bodrum katındaki odaya götürüldü. Kısa bir süre sonra, penceresiz bir araca bindik ve jandarmalar eşliğinde Bükreş'te bulunan Rahova Cezaevi'ne götürüldük.

Ailemle irtibat kurmama ve kendi seçtiğim bir avukat tarafından yardım almama izin verilmediğini belirtmek isterim.”

56. S.G. beyanında, M.T.'nin beyanının doğruluğunu teyit etmiş ve 16 Temmuz 2003 tarihinden sonra olayların seyrini anlatmıştır.

E. Hükümet tarafından sunulan Başsavcı V.D.'nin beyanı

57. Mahkemenin talebi üzerine, Hükümet, 7 Mart 2011 tarihinde, başvuru aleyhine sürdürülen davadan sorumlu Savcı V.D.'nin beyanını sunmuştur. 17 Ocak 2011 tarihli ilgili kısmı şöyledir:

“Cezai kovuşturma dosyasının “kayıtları” hakkında istişare ettikten sonra, aşağıdaki açıklamaları yapmak istiyorum.

- Bükreş 1.Bölge Polis Şefliği'ne bildirilen yazılı talep ile, belirtilen tarihte [16 Temmuz 2003], aşağıdaki “*faptuitori*”ler [“aleyhlerinde dava açılmasından daha önceki bir aşamada olayların faili olduğu iddia edilenler” veya “şüpheliler”], 5.Şube polis memurları: G.S., D.M., Sorin Creanga, M.T., C.M., C.O., L.S., S.T., D.A., M.G., S.T., C.B., N.T., C.S., G.R., L.C. ve G.D. çağrıldı.
- Adı geçen kişiler “*faptuitori*” olarak (ön soruşturma çerçevesinde) petrol boru hatları ile petrol ürünleri hileli çıkarma olayına karışmalarıyla ilgili olarak sorgulanacakları konusunda bilgilendirilmişti. Başından itibaren, mahkemeye çağrılan tüm polis memurları bu faaliyetlerle herhangi bir ilgilerinin olmadığını sözlü olarak inkar ettiler ama bu konuda bir açıklama yapmaya razı oldular. Sonuç olarak, yazarak cevaplandıracakları on soruluk bir liste aldılar.
- Onaylarını aldıktan sonra ve soruşturmanın etkinliğinin çıkarında, beyanların USYM'nin toplantı salonunda aynı anda verilmesine karar verdim, çünkü soruşturmanın sırayla yapılması saatler alırdı. İfadeler yazılırken odadan çıktım çünkü davadaki tek savcı olduğumdan büromda devam eden başka işleri tamamlamam gerekiyordu.
- Saat 12'ye doğru, tüm polis memurları ifadelerini yazmayı bitirdiklerinde, odaya tekrar girdim ve G.S., D.M., Sorin Creanga, M.T., C.M., C.O., L.S., S.T., D.A. ve M.G. aleyhindeki davada cezai kovuşturma başlatıldığı konusunda onları bilgilendirdim. Söz konusu bu kişilerden yeni ifade vermelerini ve yüzleştirmelere katılmalarını istedim ve seçtikleri bir avukatın yardımını alma hakkının olduğunu ve avukatı olmayanlar için, Bükreş Barosu'ndan resen avukat tayin edilmesinin talep edileceğini açıkladım.

Böylece, kendi seçtikleri bir avukatın yardımını almak isteyenlerin avukatlarıyla görüşme izni olmuş, ve diğerleri için Bükreş Barosu'ndan resen avukatlar atanması talep etmiştir. Seçilen avukatlar savcılığa kendileriyle görüşildikten bir saat sonra geldi ve duruşmalardan ve yüzleştirmelerden önce binanın koridorunda müvekkilleriyle görüşmelerine izni verildi.

Aleyhlerinde cezai kovuşturma açılmayan polis memurları USYM binasından çıkmaları ve iş yerlerine dönmeleri için özgür bırakıldılar.

- Adı geçen “*faptuitori*” lerden başka, polis memurları D.C., C.M.E., I.E. ve D.C.B de “*faptuitori*” sıfatıyla aynı sabah savcılığa çağrıldılar. Onlara da aynı prosedür uygulandı ve aleyhlerinde ceza kovuşturması açıldı.
- Hakkında kovuşturma başlatılan 14 polis memurunun avukatının gelmesinden önce (saat 13’ten önce), ben büromda başka kişilere özellikle M.I., S.B., D.C., G.M.M. ve G.A. –bazıları zaten tutukluydu- ile ilgili olarak resmi belgeleri, örneğin dinlemeleri, yeni dinlemeleri ve yüzleştirmeleri tamamladım.
- Aynı gün aynı dava çerçevesinde M.P., M.B. ve D.A.I dahil olmak üzere bir dizi tanık çağrıldı.
- Saat 13-14’ten itibaren, şüpheli sıfatıyla 14 memuru, avukatları huzurunda dinlemeye başladım. Her şüpheli, avukatları tarafından imzalanan iki ayrı beyan (biri boş bir kağıda elle yazılmış ve bir diğeri şüpheliler için hazırlanmış forma) verdiler.

Onların suç ortaklığıyla ilgili ortaya konulan daha önce toplanan delillere rağmen, 14 şüpheliden hiçbirinin söz konusu suç faaliyetlerine karıştığını kabul etmediklerini hatırlıyorum.

14 şüphelinin dinlenmesi en az 3-4 saat sürdü.

- Birçok yüzleştirme gerekli olduğundan, ele geçirilen ve kaydedilen telefon görüşmesi kayıtlarının dökümlerinin sunulması esnasında 14 şüpheli kendi seçtikleri veya resen görevlendirilen avukatlar yardımıyla en az 20 yüzleştirmeye gönüllü olarak katıldılar.

Yüzleştirmeler saat 22’ye kadar saatlerce sürdü, 14 şüpheliye karşı ceza davası başlatılana ve haklarında gözaltı kararı verilinceye kadar devam etti.

Gözlem: Bu davada, ceza kovuşturmasının özel niteliği söz konusu gün içinde, birçok dinleme ve yüzleştirme yapılmasını gerektirmektedir; gerçek ancak bu şekilde ortaya konulabilir.

Bu önlemlerin tek bir gün içerisinde uygulanmasının haklı gösteren bir diğer neden, soruşturmanın sonuçlarının gizliliğini sağlamak zorunluluğuydu çünkü şüpheli ve sanıkların gerçeği gizlemek ve cezai soruşturmaya engel olmak amacıyla soruşturma hakkındaki bilgileri ilettiklerine dair zaten önceden kuvvetli deliller bulunmaktaydı.

- (...) Hatırladığım kadarıyla, 2003 senesinde –sanki bugünmiş gibi hatırlıyorum-, savcılığın bürosuna çağrılan kişilerin kimlik kartları girişte alıkonmadı çünkü her dinleme öncesinde, kimlik kartları savcı tarafından gösterilmeliydi.
- (...) Sanık Creanga Sorin, yukarıda belirtilen başvuruyu yapmıştır (...) Böylece, saat 11-12’e kadar, iş arkadaşlarıyla birlikte, binanın zemin katında bulunan odada savcı olmadan ilk ifadesini yazmıştır. Daha sonra, Creanga Sorin avukatının gelmesini bekledi; bundan sonra, iki dinlemeye ve birçok yüzleşmeye katıldı. (jandarma güçleri sadece düzeni sağlamak amacıyla orda bulunuyordu, hiç kimsenin başında nöbet tutulmadı; oysa her biri gözetim altında tutulmadan ve haberdar edilmeden gözetilebilirdi; savcılık binasından çıkmak için hiçbir izin gerekmemekteydi.)

Bana göre, bir savcı olarak, o dönemde savcılıktan çıkan ve geri dönmeyen iki polis memurunun ismini hatırlamıyorum ama kaçtıklarını ve tekrar bulunamadıklarını anımsıyorum; bu da haklarında ülke genelinde genel arama emri çıkartılmasını açıklıyor. Söz konusu kişiler, birkaç gün sonra bulundular ve tutuklanmalarına karar veren mahkeme önüne çıkarılmadan önce onları alıkoyan savcılığa götürüldüler.

- (...) Soruşturma konusu olanlar veya tutuklu kişiler için ne ayrı bir giriş, ne de ceza kovuşturmasından kaynaklanan tedbirin uygulanması çerçevesinde savcının bürosuna çağrılana kadar bekleyebilecekleri özel bir oda 2003 yılında yoktu – şimdi de yok-.
- (...) Zanlı Creanga Sorin, UYMS tarafından Bükreş Polis Teşkilatı 1.Bölge Şefliği’ne gönderilen bir yazıyla (bir kopyası bu raporun ekinde sunulmuştur) 16 Temmuz 2003 tarihinde mahkemece celp edildiler. Bu, Ceza Muhakemesi Kanunu tarafından öngörülen yasal bir celpdir.

Creanga Sorin, cezai kovuşturmaların başlamasından önce, kanunun bir avukatın varlığını gerektirmediğini ve bir avukat yardımı talep etmediğini bilerek, suçlanması sonrasında usul gereklerine

uygun olarak hukuki yardımdan faydalanmıştır. Ayrıca, ilk ifadelerini yazdıkları sırada, diğer polis memurları da avukat yardımı talep etmedi.

Creanga Sorin, USYM binasından çıkma izni kesinlikle talep etmemiş çünkü bunu yapmak için hiçbir yükümlülüğü yoktu ve soruşturmayı yürüten savcıcıyı bilgilendirmeden söz konusu binadan çıkmak isteyen kişiler hiçbir kontrole tabi tutulmuyordu.

Bu yüzden USYM binasından çıkabileceği özellikle Creanga Sorin'e hiçbir zaman bildirilmedi, ama diğer polis memurlarıyla birlikte ondan cezai soruşturma çerçevesinde alınan önlemlerin uygulanmasına katılmaları istenmiş ve o buna razı oldu.

(...) Creanga Sorin kanunun kendisine izin verdiği hukuki yardım ve bilgi aldı, cezai soruşturma çerçevesinde alınan önlemlerin uygulanmasına katkıda bulunmaya razı oldu.

Creanga Sorin'in suçlanmasından önce, diğer birçok sanık, özellikle S.B., M.I., G.F.P., V.B.D., D.C., G.M.M., G.A.A., F.C., A.G.B., C.U., M.L., M.V., N.B., L.S., I.D., onlara itham edilen fiilleri işlediklerini itiraf etmiş ve Creanga Sorin tarafından işlenen fiilleri teyit etmişlerdi.

- (...)16 Temmuz 2003 tarihinde, bu dosya üzerinde başka savcıların veya polislerin yardımı olmaksızın tek başıma çalıştım.

II. İÇ HUKUKTAKİ İLGİLİ HÜKÜMLER

58. Söz konusu tarihte yürürlükte olan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

A. Kamu davasının başlaması, kamu davasında taraflar ve diğer katılımcılar

Madde 23 Sanık

“Hakkında ceza davası açılan kişi ceza davasının bir parçasıdır ve sanık olarak nitelendirilir.”

Madde 78 Tanık

“Olay ya da durum hakkında bilgisi olan herhangi bir kişi, ceza davasında gerçeğin ortaya çıkartılmasında yararlı olabilecekse tanık olarak dinlenebilir.”

Madde 224 §§ 1 ve 3 Ön Soruşturma

“1. Kovuşturma makamları herhangi bir ön soruşturma tedbiri alabilir.

(...)

3. Herhangi bir ön soruşturma tedbirinin tutanak kaydı, delil teşkil edecektir.”

Madde 228 § 1

Ceza Soruşturması Açılması

“221. Maddede öngörülen şartlardan biri nedeniyle soruşturma yürüten makam, 10. Maddede belirtildiği üzere, yapılan ön soruşturma ve tensip zaptının içeriği aksini öngörmedikçe ceza soruşturmasının açılmasına karar verir. 10. maddenin b)¹ fıkrası bu durumdan müstesnadır.”

Madde 229
Şüpheli

“Hakkında ceza davası ve ceza kovuşturması açılan kişi şüphelidir.”

Madde 235 §§ 1 ve 2
Ceza davasının başlaması

“1.Savcı dava dosyasını inceledikten sonra ceza davasının başlatılmasına (kovuşturma makamının önerisi üzerine) karar verir.

2.Şayet savcı öneriyi onaylarsa, ceza davasını bir karar (ordonnance) ile başlatır.

B. Tanıkların, şüphelilerin veya sanıkların mahkeme önüne çıkması

Madde 83
[Tanıkların] Mahkeme önüne çıkma şartı

“Tanık olarak ifade vermek üzere çağrılan kişi celp te belirtilen tarihte, zamanda ve yerde olması gerekir. Tanık, davanın olayları hakkında bildiği her şeyi anlatmakla yükümlüdür.”

Madde 176 § 1 b)
Celpnamenin içeriği

“1. Celpname (...) şunları içerir:

(...)

(b) Celp edilen kişinin adı ve soyadı, hangi sıfatla çağrıldığı ve davanın konusu.”

Madde 183
Sorgu için celpname

“Mahkemeye çağrılmış olmasına rağmen gelmeyen ve dinlemesi gerekli olan kişi, CMUK’nın 176. Maddesinde yer alan talimatlara uygun olarak hazırlanmış sorgu için celpname gereğince kovuşturma makamının veya mahkemenin önüne götürülebilir.

Şüpheli ya da sanık, daha önce celpnameyle mahkemeye çağrılmış olsa bile, şayet kovuşturma makamı ya da mahkeme bu tedbiri gerekli görürse, gerekçeli karar ile, sorgu için celpname gereğince götürülebilir.

[1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe giren 281/2003 sayılı kanun tarafından eklenen hüküm] 176. maddenin 1 ve 2.fıkralarında belirtilen müzekkere gereğince mahkeme önüne çıkartılan kişiler, gözaltına alınmaları veya tutuklanmalarına karar verilmedikçe, dinlenmeleri için gerekli sürede yargı makamlarının emrinde kalamazlar.”

C. Gözaltı ve Tutukluluk

Madde 136 §§ 1, 3, 5 ve 8
Önleyici tedbirlerin kategorileri ve sonuçları

“1.Ömür boyu hapis veya hapis cezasıyla cezalandırılabilir olan suçlarla ilgili davalarda, ceza davasının düzgün yürütülmesini sağlamak ve şüpheli veya sanığın cezai kovuşturmadan, yargılama veya cezanın infazından kurtulmasını önlemek amacıyla aşağıdaki önleyici tedbirlerden biri alınabilir:

- a) Göz altı;
- b) Bölgeden çıkış yasağı;
- c) Ülkeden çıkış yasağı;
- d) Tutuklama

(...)

3.Bu maddenin 1.paragrafının a) fıkrasında öngörülen tedbirler, kovuşturma makamı veya savcı tarafından alınabilir.

(...)

5.Bu maddenin 1.paragrafının d) fıkrasında öngörülen tedbirler, mahkeme tarafından veya kanun tarafından öngörülen durumlarda, geçici olarak, ceza kovuşturması çerçevesinde savcı tarafından alınabilir.

(...)

8.Söz konusu makamlar, uygulanacak tedbiri seçerken, bu tedbirlerle ilgili olan kişinin amacını, suçun sosyal tehlike düzeyini aynı zamanda sağlığını, yaşını, geçmişini ve ona ilişkin diğer durumları göz önüne alır.”

Madde 137

Onaylanan önleyici tedbir kararının içeriği

“Onaylanmış önleyici tedbir kararı, suçlamanın konusunu oluşturan olaylar, yasal dayanağı, söz konusu suç için kanun tarafından öngörülen ceza ve geçici tedbirlerin alınmasını haklı gösteren somut gerekçeleri gösterir.”

Madde 137¹ § 1

Önleyici tedbirlerin ve isnad olunan fiillerin gerekçelerinin bildirilmesi

“Bu tedbir konusunu haklı gösteren gerekçeler, gözaltında tutulan ya da tutuklanan kişiye derhal bildirilir. Kendisine isnad olunan fiiller, kişiye avukat huzurunda en kısa zamanda bildirilir.”

Madde 143

Gözaltı

“1. Şayet kişinin ceza kanunu tarafından yasaklanmış bir fiili işlediğine dair kanıtlar veya makul göstergeler varsa, kovuşturma makamı kişiyi gözaltına alabilir.

2. 148. madde tarafından öngörülen durumlarda gözaltı kararı, isnad edilen fiiller için uygulanabilir cezanın süresi ne olursa olsun, bildirilmelidir.

3. Davanın verileri göz önüne alındığında, kovuşturma altındaki kişinin isnad olunan fiili işlediğine dair makul göstergeler mevcutsa şüphelenilebilir.”

Madde 144

Gözaltının süresi

“1. Gözaltı en fazla 24 saat sürebilir. Romen Polisi’nin organizasyonu ve işleyişi ile ilgili 218/2002 sayılı kanunun gerektirdiği düzenlemeye göre, idari bir tedbir sonucu kişinin polis merkezine götürülürken özgürlüğünden mahrum bırakıldığı süre gözaltı süresinden düşülmelidir.

2. Gözaltına alınma müzekkeresi, gözaltının hangi tarihte ve saatte başladığını ve salıverilme müzekkeresi gözaltı süresinin hangi tarihte ve saatte bittiğini belirtmek zorundadır.

3. Şayet kovuşturma makamı tutuklamanın gerekli olduğunu düşünürse, gözaltının ilk 10 saati içinde (...) savcıya gerekçeli öneri sunar. Şayet savcı, kanun tarafından öngörülen şartların gerçekleşmiş olduğunu düşünürse, 146.maddenin 1.paragrafında öngörülen süre içerisinde tutuklamaya karar verir.

4. Savcı tarafından göz altına karar verildiğinde, şayet savcı tutukluluğun gerekli olduğunu düşünürse, buna 146. maddeye uygun olarak göz altı süresinin başlamasından itibaren 10 saatlik süre içinde karar vermelidir.”

Madde 146 § 1, 2, 3 ve 11
Ceza kovuşturması boyunca şüphelinin tutukluluğu

1. 143. maddede belirtilen koşullar karşılandığında, 148. maddede öngörülen durumlardan biri mevcut olduğunda, ceza kovuşturmasının amaçları için gerekli olduğu düşünülürse, resen veya kovuşturma makamının talebi üzerine, savcı, bu tedbirin süresini ve alınmasını haklı gösteren sebepleri gerekçeli öneri ile ve şüpheliyi avukatı huzurunda dinledikten sonra, ilgilinin üç günü geçmeyecek bir süre için tutuklanması kararını bildirebilir.

2.Savcı aynı zamanda şüphelinin tutuklama müzekkeresini düzenler.

3.Şayet şüpheli gözaltındaysa, gözaltı müzekkeresinin tarihinden itibaren üç gün olarak hesaplanır.

4.Tutukluluk müzekkeresinin verilmesinden sonra 24 saat içinde, savcı tutuklamayı amaçlayan gerekçeli öneri ile (...) dosyayı mahkemeye sunar (...).

11.Şayet 143. maddenin 1.paragrafında belirtilen koşullar belirlenirse, hakim ara karar ile, şüphelinin savcı tarafından karar verilen tutukluluk süresinin sona ermesinden önce, bu tedbirin süresini –bu süre 10 günü aşamaz- ve bunu haklı gösteren gerekçeleri somut olarak belirterek tutuklanmasına hükmeder.”

Madde 148 § 1
Koşullara uygunluk ve sanığın tutuklanmasını gerektiren durumlar

“1. Sanığın 143.maddede öngörülen koşulları taşıması halinde veya aşağıdaki durumlardan birinin varlığında tutuklanmasına karar verilebilir.

(...)

- d) Sanığın tanık ya da bilirkişi üzerinde baskı kullanarak, delil unsurlarını yok ederek veya bozarak ya da diğer benzer fiillere girişerek gerçeğin açığa çıkmasına engel olmaya çalıştığını ortaya çıkaran yeterli unsurların varlığı;
- e) Sanığın yeni bir suç işlemesi ya da başka bir suç işleyeceği konusunda kaygılandırarak unsurların varlığı;

(...)

- h) sanığın cürüm veya kanunun 4 yıldan fazla hapis cezası öngördüğü suç işlemesi ve özgürlüğünün devamı kamu düzeni açısından tehdit oluşturacağı konusunda sağlam delillerin varlığı;”

Madde 149 § 1
Sanığın tutukluk süresi

“Sanığın tutukluluk süresi, yasal yollara uygun olarak sürenin uzatılabileceği durumlar haricinde 30 günü geçemez (...)

Madde 149¹ - 1
Ceza kovuşturması boyunca sanığın tutukluluğu

“1. 143. maddede belirtilen koşullar karşılandığında, 148. maddede öngörülen durumlardan biri mevcut olduğunda, ceza kovuşturmasının amaçları için gerekli olduğu düşünülürse, resen veya kovuşturma

makamının talebi üzerine, savcı, bu tedbirin süresini ve alınmasını haklı gösteren sebepleri gerekçeli öneri ile ve sanığı avukatı huzurunda dinledikten sonra, ilgilinin üç günü geçmeyecek bir süre için tutuklanması kararını bildirebilir.”

Madde 150 § 1
Sanığın dinlenmesi

“Sanığın kaçmasını, yurt dışında bulunmasını ya da kovuşturmadan veya hükümden kaçmasını engellemek amacıyla tutuklanmasına, ancak savcı veya hakim tarafından dinlenmesinden sonra karar verilebilir.”

D. Avukat yardımı

Madde 6
Savunma haklarının teminatı

“1. Savunma hakları, sanığı, şüpheliyi ve diğer tarafları ceza davasında güvence altına alır.

2. Ceza davası boyunca, yargı makamları, kanun tarafından öngörülen koşullarda ve tarafların usul haklarını tam olarak gerçekleşmesini sağlar; onların savunmaları için gerekli kanıtlardan faydalanır.

3. Yargı makamları, şüpheli veya sanığı [ilk fırsatta ve dinlenmesinden önce - 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe giren 281/2003 sayılı kanun tarafından konulan hüküm] kendilerine isnad olunan fiiller ve bunların hukuki niteliği konusunda bilgilendirir ve müdafaalarını hazırlama ve uygulama olanağı sağlar.

4. Tüm taraflar ceza davası sırasında müdafî tarafından yardım alma hakkına sahiptir.

5. Yargı mercileri, şüpheli veya sanığı, ilk beyanından önce, avukat yardımı alma hakkını bildirir ve bu durumu tutanağa geçirir. Yasanın öngördüğü koşullarda ve durumlarda, yargı mercileri, şayet müdafî seçmedilerse şüpheli ve sanığa hukuki yardım sağlamak için tüm tedbirleri alacaktır.”

Madde 171 §§ 1, 2 ve 4
Şüpheli veya sanığa yasal yardım

“1. Şüpheli veya sanık ceza kovuşturması çerçevesinde ve mahkeme önünde müdafî yardımı alma hakkına sahiptir; bu hak adli organlar tarafından bildirilir.

2. Şüpheli veya sanık reşit değilse, askerlik hizmetini yerine getiriyorsa, yedek askerse, askeri kurumda öğrenciyse, rehabilitasyon merkezinde ya da eğitim sağlık enstitülerinde tutuluyorsa veya başka bir dava çerçevesinde tutuklu bulunuyorsa hukuki yardım zorunludur.

(...)

4. Hukuki yardım zorunluluğu olduğunda ve şüpheli veya sanık müdafisini seçmek için gerekli adımları atmadıysa, resen avukat tayin etmek amacıyla önlemler alınır.”

Madde 172 §§ 2, 4 ve 8
Müdafîin hakları

“2. Hukuki yardım zorunlu olduğu durumlarda, kovuşturma makamı sanığın dinlenmesi sırasında bir müdafîin bulunmasını sağlar.

(...)

4. Tutuklu bulunan şüpheli avukatıyla irtibat kurma hakkına sahiptir. Savcı, resen veya kovuşturma makamının talebi üzerine, gerekçeli karar ile, istisnai olarak ve kovuşturmanın çıkarına, bir kereliğine ve azami beş günlük bir süre için avukatıyla irtibat kurmasını yasaklayabilir.

(...)

8. Şüpheli veya sanık tarafından seçilen veya resen atanan müdafî, hukuki yardım sağlamak için gereklidir. Kovuşturma makamı veya mahkeme, önlem alınması amacıyla bu yükümlülükteki herhangi bir ihlali baroya bildirebilir.”

E. İptal başvurusu

Madde 409

İptal başvurusu

“Yüksek Mahkeme Başsavcısı resen veya Adalet Bakanı’nın talebi üzerine, herhangi bir nihai karara karşı bu mahkeme önünde iptal başvurusunda bulunabilir.

Madde 410 § 2

İptal başvurusunda bulunulabilecek durumlar

“Bu maddenin 1.fıkrasında öngörülenler dışındaki nihai kararlara [bu hüküm mahkumiyet, beraat veya takipsizlik kararları ile ilgilidir] kanuna aykırı olmaları halinde iptal başvurusu yoluyla itiraz edilebilir.”

59. CMUK’nın, iptal başvurusuna ilişkin esasları düzenleyen maddeleri, 14 Aralık 2004 tarihli 576 sayılı yasa ile yürürlükten kaldırılmış; 20 Aralık 2004 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış ve 23 Aralık 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

60. Ön soruşturma (*acte premergătoare*) ile ilgili olarak, bu süreçte alınan tedbirler arasında, soruşturma makamının, "*făptuitor*" sıfatına sahip ilgili kişiye, bir avukatın yardımını sağlama yükümlülüğü yoktur. Bu yükümlülük ancak ilgilinin şüpheli veya zanlı sıfatı edindiği sırada, ceza soruşturmasının başlatılmasından sonra doğar (Yargıtay ve Yüksek Adalet Divanı, Ceza Dairesi’nin 14 Nisan 2005 tarihli 2501 numaralı ve 7 Haziran 2006 tarihli 3637 numaralı kararları). Ön soruşturma aşamasında yetkililer, soruşturma faaliyetlerini yürütmek üzere yetkili değildir ancak sadece gerçek anlamıyla yasal bir karar almayı gerektirmeyen tedbirleri almakla yetkilidir (Yargıtay ve Yüksek Adalet Divanı, Ceza Dairesi’nin 26 Eylül 2006 tarihli 5532 numaralı kararı). Bu aşamada, tanıkların ifadeleri, sanıkların veya adli bilirkişilerin dinlenmesi gibi tüm delillerin yönetimi yargılamanın hükümsüzlüğüne neden olacaktır (Yargıtay ve Yüksek Adalet Divanı, Ceza Dairesi’nin 806/2006 numaralı kararı).

Anayasa Mahkemesi, daha sonraki ceza davası sırasında kullanmaya elverişli hiçbir kanıtın bu aşamada ikame edilemeyeceği gerekçesiyle ön soruşturma aşamasında alınan tedbirler dâhilinde, soruşturma makamının avukat yardımı sağlamakla yükümlü olmadığını defalarca onaylamıştır (141/1999, 210/2000 ve 582/2005 numaralı kararlar). Anayasa Mahkemesi, buna karşın, ön soruşturma sırasında soruşturma makamlarının pratikteki faaliyetlerine ilişkin bir karar vermekten çekinmiş ve bu durumun anayasal değil ceza kanunun uygulanmasına dair bir sorun olduğuna karar vermiştir. (113/2006 numaralı karar).

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. HÜKÜMETİN ÖN İTİRAZI HAKKINDA

61. Büyük Daire önündeki yazılı görüşlerinde ve 30 Mart 2011 tarihli duruşmada, Hükümet, davada ilk kez, Sözleşme’nin 5 § 1. maddesi kapsamında başvurusunun 16

Temmuz 2003 tarihinde, saat 22'den önce özgürlüğünden mahrum edildiğine ilişkin şikayeti hakkında iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle itirazda bulunmuştur. Aslında hükümet başvurunun ne aynı gün alınan beyanlarında ne de daha sonra savcılık veya yerel mahkemeler önünde en azından öz olarak özgürlüğünden mahrum bırakılmasına ilişkin asla şikayette bulunmadığını iddia etmektedir.

62. Mahkeme, iç hukuk yollarının tükenmesine ilişkin ön itirazı, ilke olarak başvurunun kabul edilebilirliğinin incelenmesinden önce değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (*Brumărescu v. Romanya* [BD], no. 28342/95, § § 52 ve 53, AİHM 1999-VII, ve *Hassan ve Tchaouch v. Bulgaristan* [BD], no. 30985/96, § § 53 ve 54, AİHM 2000-XI). Oysa başvurunun 15 Haziran 2010 tarihinde kabul edilebilir olduğu açıklanılmasından sonra, benzer itiraz ilk olarak 10 Şubat 2011 tarihinde ileri sürülmüştür. Hükümet, davanın bu aşamasında önceden incelenmiş ve sakıt olmuş bir itirazı tekrar iddia konusu etmektedir. İtiraz bu nedenle reddedilmelidir.

II. BAŞVURUCUNUN 16 TEMMUZ 2003 TARİHİNDE SAAT 9.00'DAN 22.00'YE KADAR ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUMİYETİ NEDENİYLE SÖZLEŞME'NİN 5 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

63. Başvurucu, 16 Temmuz 2003 tarihinde gözaltına alınmasının hiçbir hukuki dayanağı olmadığını düşünmektedir. Sözleşme'nin 5 § 1. maddesini ileri sürmüştür; maddenin ilgili bölümü şunu öngörmektedir:

“1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz: (...)

b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak, verilen bir karara riayetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması; (...)

A. Dairenin kararı

64. Daire, 15 Haziran 2010 tarihli kararında, devlet görevlilerinin kontrolü altında bulunan kişilerin içinde bulundukları kırılğan durum göz önüne alındığında, *affirmanti incumbit probatio* (iddiada bulunan kişinin ispat yükümlülüğü) ilkesinin Sözleşmenin öngördüğü şekilde katı bir uygulamaya tabi tutulamayacağını hatırlatmaktadır.

65. Taraflarca olayların geçtiği zamanda ileri sürülen unsurlara dayanarak, daire başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde UYMS merkezine gitmiş olduğunu ve önce saat 10 sularında sonra da saat 20 sularında beyanlar verdiğini tespit etmiştir. Daire, ilk beyanda başvurunun hakkında cezai kovuşturma yapılan kişi olarak mı dinlendiği belirtilmemesine rağmen ikinci beyanda başvurunun pek çok suçu işlediğine dair hakkında şüphelenildiği ile ilgili olarak başvurucuya bilgi verildiğini tespit etmiştir. Daire, 16 Temmuz 2003 tarihli gün boyunca makamların başvuranın statüsü konusunda sergilediği tutumuna ilişkin olarak Hükümet'in herhangi bir somut unsur sunmadığını da dikkate almıştır. Hükümet, o halde

kuruma giriş ve çıkışlarla ilgili kaydedilen bilgilerle ya da ilgiliyi Savcılık binasından ayrılabilmesine dair bilgilendirmek için makamlar tarafından yapılan girişimlerle ilgili olarak başvurunun Savcılık binasından ayrılıp ayrılmadığını belirlemeye imkân sağlayacak herhangi bir belge sunmamıştır. Daire, Savcılığın aynı gün başvuru aleyhine cezai soruşturmalar başlatmış ve akşamleyin de tutuklanmasına karar vermiş olduğunu saptamıştır. Dosyadan ortaya çıktığı üzere; başvurunun sorgulanması, hakkında soruşturma açılması, şüpheli olarak ikinci kez sorgulanması ve tutuklanması gibi gün boyunca meydana gelen olaylar neticesinde başvurunun bütün gün Savcılık binasında kaldığı ve oradan ayrılmak için özgür bırakılmadığı sonucuna varılmıştır. Bütün bu unsurlar ışığında, daire başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 10'dan 22'ye kadar özgürlüğünden yoksun bırakıldığı kanaatine varmıştır.

66. Daire, özgürlükten yoksun bırakma fiilinin Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin gereklerine uygun olması hususunda, Roma hukukunun olayların geçtiği dönemde 24 saat süresince gözaltında tutma ve tutuklama gibi özgürlükten yoksun bırakmaya yönelik geçici önlemleri öngördüğünü dikkate almıştır. Buna karşılık, başvurunun gözaltında tutulmasına dair herhangi bir karar verilmemiştir. Daire, aynı zamanda Savcılığın 16 Temmuz 2003 tarihinde başvurunun üç gün süreyle tutuklanmasını öngördüğünün altını çizmiştir. Oysaki kararda kesin olarak belirtilen, 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'den 18 Temmuz 2003'te saat 22'ye kadar olan süre sadece iki günlük tutuklamaya denk geliyordu. Daire, bu bağlamda tutukluluk müzekkeresinin iç hukuka uygun olarak ve savcının kararına dayanarak verilmiş olmasından dolayı yalnızca kararda belirtilen süreyi kapsayabileceğini not etmiştir. Somut olayda, tutuklama müzekkeresi tutukluluğa ilişkin tam süreyi belirtmese dahi bu müzekkere kararda sözü edilmeyen geçen süre için yasal dayanak teşkil etmemektedir.

67. Sonuç olarak, daire başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 10'dan 22'ye kadar özgürlüğünden yoksun bırakılması fiilinin iç hukukta yasal dayanağının olmadığını tespit etmiş ve bu yüzden AİHS 5 § 1. maddesinin ihlal edildiği kanaatine varmıştır.

B. Tarafların iddiaları

1. Başvurucu

68. Başvurucu, Büyük Daire önünde sunduğu yazılı görüşlerinde, saat 9'da UYMS binasına girdikten sonra, saat 9.40 civarında ilk yazılı beyanını vermiş ve beyanın savcıya iletilmiş olduğunu iddia etmektedir. Başvurucu, saat 9.40'dan 23'e kadar, silahlı jandarmaların nöbet tuttuğu bir salonda kalmış ve bu salondan ayrılması için kendisine izin verilmemiştir. Öte yandan, başvurucudan cep telefonunu bir jandarma görevlisi tarafından bir masanın üzerine konması istendiği için başvurunun ailesiyle veya avukatıyla iletişim kurma imkânı olmamıştır. Başvurunun sadece jandarma görevlisi eşliğinde tualete gitmesine veya sigara içmek için salondan çıkmasına izin verilmiştir. Son olarak, başvurunun tutuklanma ihtimali olduğu için bir daha ailesini görmemekle tehdit edilmiştir. Başvurucu, ilk kez 17 Temmuz 2003 tarihinde saat 1.15 – 1.30 civarında hakkında tutuklama müzekkeresi verildiğine dair bilgilendirilmiştir.

Başvurucu, nihayetinde Hükümet'in UYMS binasına giriş kayıtlarının yok edildiğine dair herhangi bir delil ileri sürmediğinden dolayı şikâyetçi olmaktadır.

2. Hükümet

69. Hükümet, başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'den önce UYMS merkezinde özgürlüğünden mahrum bırakıldığına dair dairenin görüşünün gerçeğe uygun olmadığını tespit etmiştir. Hükümet, başvurunun anlattığı olaylarda çelişki olduğunun altını çizmektedir. Başvuru formuna göre, başvuru 16 Temmuz 2003 tarihinde sabahleyin iş yerinde bulunduğu sırada amiri tarafından UYMS binasına gitmesi gerektiği konusunda bilgilendirilmiştir. Oysaki Büyük Daire önünde sunduğu yazılı görüşlerine göre başvuru, 15 Temmuz 2003 tarihinde saat 17 sularında izinli olmasına rağmen, bu bilgiyi bir meslektaşından almıştır. Hükümet, başvurunun başlangıçta UYMS merkezine saat 9'a doğru geldiğini ileri sürmesine rağmen yazılı görüşlerinde kesin olarak saat 8.45'te binaya geldiğini belirttiğini eklemektedir. Nitekim Hükümet, başvurunun binaya saat 9'da geldiğini kabul etmektedir.

70. Hükümet, ispat yükümlülüğü hususunda başvurunun Sözleşme'nin 34. maddesi gereğince mağdur olduğunu iddia edebilmesi için basit şüphe veya tahminlerin yetersiz olması nedeniyle kendisi hakkındaki ihlale dair makul ve ikna edici şüpheleri ortaya koyması gerektiğini hatırlatmaktadır. Oysaki başvuru, başvuruda önemli ayrıntıları ve destekleyici delilleri öne sürmeden, hükümete göre diğer şikâyetlere eklenen karışık ve anlaşılabilir iddiaları ortaya koymuştur. Öte yandan, başvurunun inandırıcı bir açıklama getirmediği bu iddialar, dosyadaki belgelerle çelişmektedir. Hükümet, aynı zamanda daire önünde bu iddialara itiraz ettiğini ve bu iddiaların inandırıcı olmadığı gibi dosyadaki belgelerle de desteklenmediğini vurguladığını ileri sürmektedir. Başvurunun daire önünde yargılanması sırasında yazılı görüşlerini sunmadığını eklemektedir. Hükümete göre bu unsurlar, sadece başvurunun bu şikâyeti konusunda ısrar etmediğini değil aynı zamanda üstü kapalı olarak şikâyetinden de vazgeçtiğini göstermektedir.

71. Hükümet, başvurunun Devlet görevlilerinin kontrolü altında bulunmuş olması konusunda dairenin yaptığı muhakemenin tutarlı olmadığını tespit etmektedir. Çünkü bu sorun, özgürlükten yoksun bırakma iddiasıyla örtüşmektedir. Hükümet, dairenin 15 Haziran 2010 tarihli kararında ispat yükümlülüğünü tersine çevirerek ve ciddi boyutta bir tehlike oluşturacak şekilde Devlet'in özgürlükten yoksun bırakma fiilini gerçekleştirdiğine dair bir karine oluşturarak çok önemli bir hata yaptığını göz önünde tutmaktadır. Bu yüzden Hükümet, somut olayda başvurunun özgürlüğünden yoksun bırakılmadığına ve bu durumun da tam olarak incelenmesi gereken bir sorun olduğuna işaret etmektedir.

72. Hükümet, hemen ardından daire önünde negatif delil sunmak zorunda kalmasından şikâyet etmektedir. Çünkü Hükümet'in başvurunun belli saatler arasında özgürlüğünden yoksun bırakılmadığını ispat etmesi gerektiğini belirtmektedir. Buna karşılık Hükümet, AİHM'in önceden talep etmediği unsurlara (başvuranın Savcılık binasından ayrılıp ayrılmadığını belirlemeye imkân verecek belgeler veya ilgiliyi savcılıktan ayrılabilceği konusunda bilgilendirmek için yetkililer tarafından yapılan girişimler) ve belgelere (UYMS

binasına giriş ve çıkış kayıtları) dayanarak, olayların yaşanmasından yedi yıl sonra bu delili sunmak zorunda kaldığını iddia etmektedir.

73. Nihayetinde, Hükümet, *affirmanti incumbit probatio* ilkesine ilişkin itirazın sadece başvurunun söylediklerini destekleyen emarelerin veya çürütülmeyen yeterince önemli, kesin ve uygun karinelerin olması halinde kabul edilebileceğini ancak somut olaydaki durumun böyle olmadığını belirtmektedir. Bu yüzden, mevcut davada herhangi bir koşul veya istisnai bir neden, ispat yükümlülüğünün başvurucuya ait olmasına ilişkin kuralın tersine çevrilmesini gerektirecek şekilde yorumlanmasına imkân vermemektedir.

74. Hükümet, 16 Temmuz 2003 tarihinde meydana gelen olaylardan bu yana yedi yıl geçtiğinin ve olayların artık tam bir kesinlikle tespit edilemeyeceğini iddia etmektedir. Bununla birlikte, Hükümet UYMS merkezine giriş ve çıkışlarla ilgili kayıtların 2003'te tutulduğunu fakat AİHM önünde onları sunmanın imkânsız olduğunu çünkü bu kayıtların mevcut başvurunun 19 Şubat 2009 tarihinde mahkeme önünde yapılmasından önce yok edildiğini, yürürlükte olan kurallar gereğince öngörülen kayıtların saklanma süresinin de üç ila beş yıl olduğunu dile getirmektedir. Hükümet, Savcılık binasına giriş ve bina içi dolaşım konusunda UYMS idari biriminin herhangi bir özel iç soruşturma yapmadığını, uygulanan kuralların tüm kamu kurumları için yürürlükte olan kurallar olduğunu eklemektedir. Hükümet, gözaltında tutulan ya da tutuklanan kişiler için UYMS binasında ayrı bir giriş yerinin ve de özel bir odanın ne 2003 yılında ne de şu anda bulunmadığını belirtmektedir.

75. Hükümete göre başvuru 16 Temmuz 2003 tarihinde mahkemeye çağrılan her kişi gibi hukuki durumunu aydınlatmak amacıyla UYMS binasında gönüllü olarak beklemiştir. Çünkü başvuru, UYMS binasına geldikten sonra bir soru formunu yanıtlamış olduğu için avukat yardımı talep etmeksizin ön soruşturma çerçevesinde ifadesinin alınmasına itiraz etmemiştir. Saat 12 sularında, ceza soruşturmasının açılmasından sonra savcının başvurunun yeniden ifade vermesini ve yüzleştirmelere katılmasını talep etmesi üzerine başvuru, UYMS binasında kalmıştır.

76. Hükümetin kanaatine göre başvuru, UYMS binasından her an ayrılabilmesi için özgür bırakılarak Savcılık binasında kalmaya zorlanmamıştır. Çünkü hiçbir şey başvurunun orada saat 22'ye kadar gerçekten kaldığını ve isteğinin aksine orada tutulduğunu göstermemektedir; öte yandan iki polis aynı gün UYMS binasından ayrılmışlardır. Ayrıca, başvuru hiçbir surette ne gözetim ne de koruma altında tutulmuştur. UYMS binasında hazır bulunan jandarmaların yalnızca düzenin korunmasını sağlama görevi vardı.

77. Hükümet, diğer yandan genel olarak cezai soruşturmalar ve somut olaydaki koşullar kapsamında özellikle mahkemeye celp etmenin, pek çok sorgulamanın yapılmasının ve soruşturulan kişilerle tanıkların yüzleştirilmesinin bir tek gün içinde gerçekleştiğini iddia etmektedir. Hükümete göre soruşturmanın etkin olarak işleyebilmesini engelleyecek unsurlardan kaçınmak için soruşturma boyunca elde edilen bilgilerin gizliliğinin korunması gerekiyordu. Nihayetinde, 16 Temmuz 2003 tarihindeki soruşturma, işlemle ilgili tek bir strateji izlemek amacıyla tek bir savcı tarafından yürütülmüştür.

78. Hükümet, başvurunun hiçbir surette UYMS'dan ayrılmayı talep etmediğinin altını çizmiştir. Böyle bir talebi veya yetkililerin olası bir reddini tespit eden herhangi bir belge dosyaya eklenmemiştir. Hükümet, aynı zamanda başvurunun UYMS'dan ayrılabilmesine dair kendisine bilgi verilmediğini, bu durumun çok açık olduğunu, çünkü böyle bir durumun açıkça mantığa uygun olmadığını ileri sürmektedir. Kişi aleyhine özgürlükten mahrum bırakan herhangi bir karar alınmadığı takdirde, savcının bu kişiyi Savcılıktan ayrılabilmesine dair bilgilendirmeye yönelik yasal bir yükümlülüğünün olmadığı belirtilmiştir.

79. Hükümet, başvurunun ne Savcılık önünde ne de daha sonrasında tutuklanmasına ilişkin itiraz başvurusunda veya kendisine karşı yapılan suçlamanın yerindeliliğini inceleyen mahkemeler önünde olası bir özgürlükten yoksun bırakma fiilini öne sürmediğini ve ceza davası boyunca avukatlar tarafından temsil edildiğini ifade etmektedir.

80. Başvurucu tarafından sunulan yazılı ifadeler konusunda, hükümet, bu beyanların tamamen hukuki çerçeve dışında başvuruyla aynı davada ilk derece mahkemesinde mahkûm edilen iki kişi tarafından yargılamanın bir gereği olarak (*declaratii pro causa*) verilen ve başvurunun avukatı tarafından onaylanan metinler olduğunu vurgulamaktadır. Hükümet, ayrıca tanık M.T.'nin başvurunun kullandığı ifadelere benzer ifadeleri beyanında vermiş olduğunun altını çizmektedir.

81. Ceza soruşturmanın gereği olarak savcılık önünde farklı sıfatlarla ifade vermeye çağrılan kişiler hakkındaki hukuki rejim konusunda, Hükümet, ceza kovuşturmalarının başlamasından önce gerçekleşen ön soruşturma kapsamındaki kişilere yargılama esnasında tanınan teminatlarla ilgili olarak Avrupa'ya özgü ya da evrensel herhangi bir modelin uygulanamayacağını savunmaktadır. Oysaki devletlerarasında bir anlaşma olmadan, AİHM temel ilkelerin uygulanması konusunda zorlamada bulunmaz. Dolayısıyla davanın bu aşamasında, devletler ceza politikalarına uygun olan uygulanabilir ilkeler konusunda geniş bir takdir yetkisinden yararlanmalıdır. Hükümet, diğer yandan bir devletin ceza mevzuatında benzer kurallara ayrıntılı olarak yer verilmemesi, soruşturma makamlarına gerçeği ortaya çıkarma konusunda etkili araçların sağlanması gereğinin bir sonucu olduğunun altını çizmektedir. Hükümet, haklarında herhangi bir ceza davası açılmamasına rağmen Savcılık önüne çağrılan kişilere ilişkin olarak birçok teminat veren detaylı bir yönetmeliğin bulunmasının soruşturma makamlarının faaliyetlerine zarar verebileceğini ve ceza davasını sonlandıramama riski oluşturabileceğini tespit etmektedir. Roma hukuku, özellikle kendileri aleyhine ceza davasının başlamasından sonra taraflar için yargılama usulüne ilişkin teminatları öngörebilmektedir. Somut olayda, ön soruşturma çerçevesinde başvuru yürütülen araştırmaların konusuna dair bilgilendirilmiş ve bu bakımdan açıklama yapmaya davet edilmiştir. Başvurucu, hakkında ceza soruşturma başlatıldığında, soruşturma konusunda bilgilendirildiğinden ve beyanlarını verirken avukat yardımı alma imkânına sahip olduğundan dolayı haklarından tam anlamıyla yararlanmıştır. Hükümet, savcı tarafından söylenen tehdit ve hakaretlere ilişkin başvurunun iddialarını reddetmektedir. Hükümet, bu iddiaları olaylardan yedi yıl sonra ilk defa dile getirilen ve somut olarak desteklenmeyen basit iddialar olarak görmektedir.

82. Nihayetinde, Hükümet başvurusunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'den 18 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'ye kadar tutuklu kaldığını vurgulamaktadır. 16 Temmuz 2003 tarihli tutukluluk kararının üç günlük bir süreyi kapsamaması CMK'nın 188. maddesinin uygulanmasıyla ilişkilidir. Buna göre tutukluluk günlerini hesaplamak için bütün günler sayılmaktadır. Bu durum, ilgili kişilerin yararına olacaktır, zira bütün günler bir mahkeme tarafından sonradan verilen muhtemel bir hapis cezasından mahsup edilecektir.

83. Daha önce belirtilenler doğrultusunda, Hükümet başvurusunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 9'dan 22'ye kadar özgürlüğünden yoksun bırakılmadığı sonucuna varmıştır.

C. AİHM'in değerlendirmesi

1. Genel ilkeler

84. AİHM, Sözleşme'nin 5. maddesinde, devletin bireyin özgürlüğüne keyfi olarak zarar vermesine karşı bireyi korumayı esas alan temel bir hakka yer verildiğini hatırlatmaktadır. << Özgürlük Hakkı>> nı konu edinen AİHS 5 § 1. maddesi, kişinin fiziksel özgürlüğünün sağlanmasına ilişkindir; hiçbir şeyden ötürü kişinin özgürlüğünden keyfi bir biçimde yoksun bırakılmamasını amaçlamaktadır. Bu madde, 4 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde yer alan serbest dolaşım özgürlüğüyle ilgili temel kısıtlamaları kapsamamaktadır. AİHM, AİHS 5 § 1. maddesinin öngördüğü teminatların << her kişiye >> uygulanacağını açıkça belirttiğini de hatırlatmaktadır. 5 § 1 maddesinin a) ile f) fıkraları, bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılabilmesi için dayanılması gereken bütün gerekçeleri içermektedir; benzer tedbir, bu gerekçelerden biriyle ilgili olmaması halinde yasal değildir. Üstelik << yasal yollara>> saygı göstermek de dâhil, tutukluluğun << yasaya uygunluğu>> konusunda, Sözleşme temelde ulusal mevzuata atıfta bulunur ve bu mevzuatın hem usule hem esasa ilişkin kurallarına uyulması zorunluluğunu içerir. Bununla birlikte, ulusal hukuka uymak yeterli değildir: üstelik 5 § 1 maddesi, özgürlükten mahrum bırakma durumunun bireyi keyfiliğe karşı koruma amacına uygun olmasını gerekliliğini içermektedir. Hiçbir keyfi tutukluluğun 5 § 1 maddesiyle uyumlu olamayacağını belirten temel bir ilke vardır ve 5 § 1 maddesinde yer alan << keyfilik >> kavramı, ulusal hukukla bağdaşmama durumunun ötesinde değerlendirilmelidir; çünkü keyfi ve Sözleşme'ye aykırı bir biçimde özgürlükten mahrum bırakma fiili, ulusal mevzuata göre yasaya uygun olarak kabul edilebilmektedir (diğer kararlar arasında, bkz *Guzzardi v. İtalya*, 6 Kasım 1980, § 92, A serisi n° 39, ve *A. ve diğerleri v. Birleşik-Krallık* [BD], n° 3455/05, §§ 162-164, 19 Şubat 2009).

2. İlkelerin davada uygulanması

a. Dikkate alınacak süre hakkında

85. Her şeyden önce, AİHM dikkate alınacak süreyi ortaya koymanın gerekli olduğunu tespit etmiştir. Bu hususta iki ayrı sorunun incelenmesi gerekmektedir: bu sürecin başlangıç noktası ve sürecin sona ermesi.

86. Daire, sürecin başlangıç tarihi olarak başvurusunun savcı tarafından sorguya çekildiği zaman saat 10'dan itibaren, herhangi bir yasal dayanak bulunmadan özgürlüğünden mahrum

birakıldığı kanaatine vardığını ifade etmektedir (bkz dairenin kararı § 43). AİHM, bununla birlikte meydana gelen somut olayların tarafların karşılıklı yorumlarına göre farklılık göstermesine rağmen ceza soruşturmanın bir gereği olarak ifade vermek amacıyla başvurunun Savcılık binasına saat 9'da girdiği konusunda tarafların hem fikir olduklarının tespit edildiğini gözlemlemektedir.

AİHM, dolayısıyla dikkate alınacak sürenin 16 Temmuz 2003 tarihinde sabah saat 9'da başladığını saptamıştır.

87. Bu sürecin sona erdiği tarih konusunda, AİHM 16 Temmuz 2003 tarihli başvurunun tutuklanmasına ilişkin verilen karara göre tutuklama yönündeki tedbirin saat 22'de yürürlük kazandığını not etmektedir. AİHM, anılan karar gereğince verilen tutukluluk müzekkeresinin başvurucaya tebliğ edilme zamanının – başvurucaya göre 17 Temmuz 2003 tarihinde, saat 1.15 ve 1.30 arasında- saat 22'den sonra tutukluluğunun yasallığı konusuna bir etkide bulunmayacağı kanısındadır.

AİHM, bu bağlamda dikkate alınacak sürenin 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'de sona erdiğini tespit etmiştir.

b. İddia edilen özgürlükten mahrum bırakma konusundaki ispat yükümlülüğü hakkında

88. AİHM, delilleri değerlendirmek amacıyla << her türlü makul şüphenin ötesinde>> olma kriterini esas aldığını hatırlatmaktadır. AİHM, bununla birlikte hiçbir zaman bu kriteri göz önünde bulunduran ulusal hukuk makamlarının izlediği yolu benimseme niyetinde olmamıştır. Ceza hukuku gereğince suçluluk veya medeni sorumluluk konusunda karar vermek AİHM'in görev alanı dâhilinde değildir; fakat AİHM Sözleşme bakımından Sözleşme'ye taraf devletlerin sorumluluğunu belirlemekle yükümlüdür. Sözleşme'nin 19. maddesi gereğince AİHM'e verilen görevin özelliği - Sözleşen Yüksek Tarafların vermiş oldukları taahhütlerine yani işbu Sözleşme'de yer alan temel hakların tanınmasına saygı gösterilmesini sağlamak – delillerle ilgili sorunların ele alınmasına yönelik koşulları belirlemektir. AİHM önünde yapılan başvuru kapsamında ne delil unsurları ne de onların değerlendirilmesi için önceden belirlenmiş uygulanabilir işlemlerin yapılmasına dair herhangi bir yargısal engel yoktur. AİHM, somut vakılardan ve tarafların gözlemlerinden ortaya çıkabilen sonuçlar dâhil, bütün delil unsurlarının bağımsız olarak değerlendirilmesiyle desteklenen tespitleri kabul etmektedir. AİHM'in yerleşik içtihadına göre delil, emarelerin veya çürütülmeyen yeterince önemli, kesin ve uygun düşen karinelerin tamamından meydana gelmektedir. Ayrıca, tam bir sonuca ulaşmak için gereken inandırıcılık derecesi ve bu bakımdan, ispat yükümlülüğünün paylaştırılması esasen davaya özgü koşullara, iddianın niteliğine ve Sözleşme hukukuna bağlı olmaktadır. AİHM, aynı zamanda sözleşme'ye taraf olan bir devletin temel hakları ihlal etmiş olmasına dair tespitin ağırlığını da dikkate almaktadır (*Natchova ve diğerleri v. Bulgaristan* [BD], n° 43577/98 ve 43579/98, § 147, AİHM 2005-VII).

89. Ayrıca, AİHM dairenin itirazını kabul etmektedir. Bu itiraza göre Sözleşme ile öngörülen, ispat yükümlülüğüne dair *affirmanti incumbit probatio* ilkesinin katı bir biçimde

uygulanması her durumda kabul edilmemektedir. Çünkü AİHM, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddeleri kapsamındaki içtihadını hatırlatmaktadır. Bu içtihatlarla göre gözaltında tutulan kişilerle ilgili, bu süreç boyunca meydana gelen her türlü ölüm veya yaralanma durumları, bu olayların kamu makamlarından kaynaklı olduğuna dair kuvvetli şüpheler oluşturduğunu belirtmektedir. Böyle bir durumda ispat yükümlülüğüne ilişkin sorumluluk, tatmin edici ve ikna edici bir açıklama yapması gereken makamlara verilmektedir (bkz. *Salman v. Türkiye* [BD], n° 21986/93, § 100, AİHM 2000-VII, *Çakıcı v. Türkiye* [BD], n° 23657/94, § 85, AİHM 1999-IV, ve *Rupa v. Romanya* (n° 1), n° 58478/00, § 97, 16 Aralık 2008). AİHM, bu değerlendirmelerin Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamında incelenen gaiplik durumları için de geçerli olduğunu ifade etmiştir; bir kişinin makamlarca gözaltında tutulduğunun kanıtlanmamasına rağmen, kişinin merciler tarafından resmen mahkemeye çağrıldığını, onların kontrolü altında bir yerde tutulduğunu ve bir daha görülmediğini kabul etmek mümkündür. Böyle bir durumda, Hükümet mercilerde meydana gelen somut vakıalar hakkında makul ve tatmin edici bir açıklama yapmakla ve ilgilinin merciler tarafından tutuklanmadığını fakat daha sonra özgürlüğünden yoksun bırakılmaksızın olay yerinden ayrıldığını ispatlamakla yükümlüdür (*Tanış ve diğerleri v. Türkiye*, n° 65899/01, § 160, AİHM 2005-VIII, ve *Youssoupova v. Zaourbekov v. Rusya*, n° 22057/02, § 52, 9 Ekim 2008). Öte yandan, AİHM ispat yükümlülüğü sorumluluğunun davalı devlete verilmesinden önce Sözleşme'nin 5 § 1. maddesi ile ilgili şikâyet bağlamında uygun düşen emarelerin sunulması gerektiğini hatırlatmaktadır (*Öcalan v. Türkiye* [BD], n° 46221/99, § 90, AİHM 2005- IV).

90. AİHM, aynı zamanda başvurunun olay günü merciler tarafından kontrol altında tutulduğu konusunda resmi olarak mahkeme önüne çağrıldığını ve onların kontrolü altında bir yerde tutulduğunu gösterecek nitelikteki uygun emareleri *prima facie* sunması koşuluyla bu ilkelerin somut olayda uygulanabileceğini ortaya koymuştur. AİHM, bu koşul yerine getirildiği takdirde özellikle soruşturma tedbirlerin uygulanma aşamasında iken, ilgilinin gitmek için serbest bırakılmadığını tespit edebilecektir. Bunların sonucunda, AİHM, hükümete söz konusu Savcılık binasında meydana gelen olayları saati saatine belirten bir rapor sunma ve başvurunun orada geçirdiği zaman konusunda açıklama yapma sorumluluğunu verecektir. Hükümet, bu bağlamda, Mahkeme'nin başvurunun iddialarının haklı olduğu sonucunu çıkarmasına engel olacak ve kendi iddialarını destekleyecek tatmin edici ve ikna edici belgeleri sunmak mecburiyetinde kalacaktır.

c. Özgürlükten yoksun bırakma konusunda

91. AİHM, AİHS'nin 5. maddesi anlamında bir kişinin <<özgürlüğünden yoksun bırakılmış> olup olmadığını belirlemek için onun somut durumundan hareket edilmesi ve dikkate alınan önlemin niteliği, süresi, etkileri ve uygulanması gibi kriterlerin tamamının göz önüne alınması gerektiğini hatırlatmaktadır (*Guzzardi v. İtalya*, 6 Kasım 1980, § 92, A serisi n° 39, ve *Mogoş v. Romanya* (karar), n° 20420/02, 6 Mayıs 2004). Şüphesiz sık sık Sözleşme tarafından korunan haklara bir zarar verilip verilmediğine karar vermek için görünenin ve kullanılan sözcüklerin ötesinde gerçekliğin sınırını çizmeye dikkat etmek gerekmektedir (bkz, örneğin, 5 § 1. maddesi bakımından, *Van Droogenbroeck v. Belçika*, 24 Haziran 1982, § 38, A serisi n° 50).

92. AİHM, özgürlükten mahrum bırakma iddiası konusunda, Devlet tarafından somut vakıalara dair yapılan yorumun kendisinin kanaati üzerinde kesin bir etkisinin olamayacağını eklemektedir.

93. AİHM, komisyon tarafından incelenen davalarda, kişilerin polis merkezinde bulunmasının amacının veya ilgililerin merkezden ayrılmayı talep etmemiş olmasının belirleyici olduğu yargısına varıldığını dikkate almaktadır. Dolayısıyla ne hapse atılmadan karakolda sorgulanmak için iki saat geçirmiş olan çocukların ne de insancıl görüşlere dayanarak karakola götürülen başvurusunun özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları düşünülmemiştir (*X c. Almanya Federal Cumhuriyeti*, n° 8819/79, 19 Mart 1981 tarihli karar), nitekim başvuru karakolda dolaşma konusunda serbestti ve oradan ayrılmayı talep etmemiştir (*Guenat v. İsviçre (karar)*, n° 24722/94, 10 Nisan 1995 tarihli karar). Dahası başvurusunun duruşmaya katıldığı adalet sarayından ayrılma yönünde herhangi bir isteğinin olmaması Komisyon için belirleyici olmuştur (*E.G. v. Avusturya*, n° 22715/93, 15 Mayıs 1996 tarihli karar). Hemen ardından içtihat geliştirilmiştir. Çünkü AİHM'in özgürlükten yoksun bırakma iddiası hakkında karar vermesi söz konusu olduğu zaman, bir başvuru hakkında merciler tarafından alınan özgürlükten yoksun bırakıcı önlemin amacı artık belirleyici olarak görülmemektedir. Mevcut durumdan önce bu amaç, özgürlükten yoksun bırakma fiilinin AİHS'nin 5 § 1. maddesiyle bağdaşması hususunun değerlendirilmesi amacıyla incelemenin son aşamasında yalnızca dikkate alınmıştır (bkz *Osyenko v. Ukrayna*, n° 4634/04, § 51 ve devamı, 9 Kasım 2010, *Salayev v. Azerbaycan*, n° 40900/05, § § 41-42, 9 Kasım 2010, *Iliya Stefanov v. Bulgaristan*, n° 65755/01, § 71, 22 Mayıs 2008, ve *Soare ve diğerleri v. Romanya*, n° 24329/02, § 234, 22 Şubat 2011).

Öte yandan, AİHM yerleşmiş içtihadını hatırlatmaktadır. Buna göre AİHS'nin 5 § 1. maddesi aynı zamanda kişinin kısa süreli olarak özgürlükten mahrum bırakılmasını da öngörmektedir (*Foka v. Türkiye*, n° 28940/95, § 75, 24 Haziran 2008).

94. Somut vakıada, AİHM başvurusunun UYMS önünde mahkemeye çıkmak amacıyla çağrıldığına ve onun ceza soruşturmasının gerektirdiği üzere ifade vermek için savcılığa saat 9'da geldiğine dair taraflarca itiraz edilmediğini göz önünde bulundurmaktadır. Yukarıda hatırlatılan ilkelere uygun olarak (bkz 89. paragraf) ve başvurusunun mahkemeye çağrılmasının zorunlu olmamasına rağmen – bu durum, özgürlükten yoksun bırakma iddiası hakkında kesin olarak karar vermeye imkân sağlayacak bir unsur teşkil etmemektedir (*I.I. v. Bulgaristan*, n° 44082/98, § 87, 9 Haziran 2005, ve *Osyenko*, anılan, § 32) - , başvurusunun mevcut durum itibarıyla makamların kontrolü altında tutulduğunu kabul etmek yerinde olacaktır. Bu iddia, öte yandan başvurusunun verdiği ifadeler ile doğrulanmıştır (yukarıda 55-56. Paragraflar). Dolayısıyla, UYMS binasında o anda meydana gelen olaylar hakkında açıklama yapma görevi Hükümet'e aittir.

95. Hükümet, UYMS binasının giriş ve çıkış kayıtlarını ibraz edecek durumda olmadığını bildirmiştir. Bu kayıtlar, yürürlükte olan yasalar tarafından öngörülen saklama süresinin üç ila beş yıl olmasından dolayı mevcut başvurunun 19 Şubat 2009 tarihinde yapılmasından önce yok edilmiştir.

96. Buna karşılık, Hükümet, somut olaylar hakkında kovuşturma yapmakla görevli olan Savcı V.D.’nin beyanına açıkça atıfta bulunmadan görüşlerinde onu sunmuştur (yukarıdaki 57. paragraf). Bu belgeye göre başvuru UYMS binasından ayrılmak için izin istememişti. Ancak her kişi savcının onayını almadan ve herhangi bir işlem yapmadan oradan ayrılma imkânına sahip olduğundan dolayı başvuru da bunu yapmak için özgürdü. Savcı V.D. beyanında başvurunun UYMS binasından ayrılabilceğini hiç düşünmediğini kabul etmiş fakat diğer dinleme ve yüzleştirmelere katılmak için başvurunun orada gönüllü olarak kaldığını ileri sürmüştür. Bununla birlikte, AİHM bu iddiaya yalnızca başvuru tarafından değil aynı zamanda iki tanığın birbiriyle uyan yazılı beyanları ile de itiraz edildiğini tespit etmiştir (yukarıdaki 55-56. Paragraflar).

97. AİHM, ardından başvurucuya kendisinin hiyerarşik üstü tarafından UYMS binasına gitmesi için verilen sözlü emrin başvurunun celbine eklendiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, aynı zamanda birçok polis memurunun savcılık huzuruna çıkması amacıyla 16 Temmuz 2003 tarihinde onların celp edildiğine dair 1. İlçe Emniyet Müdürü’nün bilgilendirilmiş olduğunu Hükümet’in kabul ettiğini dikkate almak uygun olacaktır. Oysaki o sırada polis memurları öyle bir askeri disipline tabi tutulmuşlardı ki üstlerinin emirlerine itaat etmemeleri mümkün değildi. Tek bu sebep için başvurunun özgürlüğünden yoksun bırakıldığı sonucuna varılmasa bile şunu gözlemek mümkündür: Saat 12’de kovuşturmanın açılmasına dair kararın sözlü tebliğinden hareketle başvurunun özgürlüğünden mahrum bırakılma iddiasını destekler nitelikte diğer önemli unsurlar eklenmiştir: Savcılık tarafından başvurunun yeni ifadeler vermesi ve pek çok yüzleştirmeye katılması için orada kalması talep edilmiş, gün içinde başvuru aleyhine kovuşturmalar açılmış, hakkında kovuşturma yapılmayan yedi polisin UYMS binasından ayrılabilcekleri söylenmiştir; çünkü UYMS binasında polislerin bulunması ve sorgulanması, jandarmaların bulunması ve avukat yardımından yararlanılması artık talep edilmemiştir.

98. Şüphesiz, kronolojik olarak meydana gelen olayların bazıları, öte yandan önceki günlerde yapılmış birçok sorgulama ve dinlemeyi gerektiren geniş çaplı ceza soruşturma çerçevesinde yer almaktadır. Bu davanın amacı, polisler ve jandarma görevlilerinden oluşan kaçakçılık şebekesini çökertmektir. Başvuru ve meslektaşları hakkında soruşturmanın açılması, yargılamanın içeriğine uygundur ve bu kişiler hakkında ceza davasına ilişkin farklı hukuki eylemlerin tek bir gün içinde yapılması gerekliliği, başvurunun bu eylemlere uymak zorunda olduğunu göstermektedir.

99. AİHM, sonuçta Hükümet’in başvurunun UYMS binasından çıktığını göstermeye imkân veren herhangi bir belge sunacak durumda olmadığını ve başvurunun ilk ifadesini verdikten sonra kendi isteğiyle Savcılık binasından ayrılmak için özgür olduğunu da ispatlayamadığını saptamıştır (*I.I. v. Bulgaristan*, anılan, § 87, *Osypenko* anılan, § 32, ve *Salayev*, anılan, § § 42-43).

d. Başvurunun özgürlüğünden yoksun bırakılmasının Sözleşme’nin 5 § 1. maddesiyle bağdaşması hakkında

101. İncelenmesi gereken sorun, başvuruçunun Sözleşme'nin 5 § 1. maddesi anlamında <<yasal yollara göre>> özgürlüğünden yoksun bırakılıp bırakılmadığını incelemektir. Bu hükümde yer alan << yasanın öngördüğü usule göre>> ifadesi, esasen ulusal mevzuata atıfta bulunmakta ve orada usul gibi esasa ilişkin kuralları da gözlemlemek zorunluluğunu ortaya koymaktadır. İç hukuku yorumlama ve uygulama görevinin başta ulusal mercilere, özellikle mahkemelere düşmesine karşın iç hukukun gereklerinin yerine getirilmediği diğer bir deyişle Sözleşme'nin ihlal edildiği ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin dikkate alındığı davalarda, AİHM, iç hukukta yer alan kurallara uyulduğunu teyit etmelidir (*Baranowski v. Polonya*, n° 28358/95, § 50, AİHM 2000-III). Özellikle, iç hukukun özgürlükten mahrum bırakma konusunda tutukluluk koşullarını açıkça tanımlaması ve uygulamada dikkate alınan kanunun öngörülebilir olması zorunludur (*Zervudacki v. Fransa*, n° 73947/01, § 43, 27 Temmuz 2006).

102. AİHM, öncelikle başvuruçunun kamu davası çerçevesinde beyan vermesi amacıyla kendisine diğer bilgiler sunulmaksızın UYMS binasında mahkemeye çıkmak üzere çağrıldığını not etmektedir. Oysaki konuyla ilgili ulusal mevzuat, celbin kişinin hangi sıfatla çağrıldığını ve davanın konusunu belirtmesi gerektiğini öngörüyordu (bkz. CMK'nın 176. maddesi, yukarıdaki 58. paragraf). Başvuruçucu tanık mı, şüpheli mi yoksa bizzat soruşturmaları yürüten polis sıfatıyla mı çağrıldığını bilmiyordu. Bu bakımdan, AİHM hatırlatmaktadır ki, şüphesiz makamların suç fiillerini daha etkili bir şekilde önlemek adına yasal olarak belli kurnazlılara başvurma hakkı olsa dahi, suç faillerini yakalamak amacıyla kişilere güven vermeye çalışan idarenin davranışı, Sözleşme tarafından belirtilen veya uygulanan genel ilkeler bakımından eleştiriye açık olmaktadır (*Conka v. Belçika*, n° 51564/99, § 41, AİHM 2002-I).

103. AİHM ardından hükümetin başvuruçunun adaletin iyi yönetilmesi amacıyla Savcılık binasında tutulduğunu iddia ettiğini gözlemlemektedir. Çünkü somut olayın koşulları göz önünde bulundurulduğunda, orada yer alan birçok kişinin ifadesinin alınması ve aralarında yüzleştirme yapılmasının her aşamada gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu hususlar, bu bağlamda Savcı V.D.'nin 17 Ocak 2011 tarihli beyanına dayanmaktadır. Beyana göre başvuruçucu ve arkadaşları Savcılık önünde <<faptuitori>> sıfatıyla çağırılmışlardır (onlar aleyhine soruşturmaların başlamasından önceki aşamada <<somut olaylarla ilgili iddia edilen failler>> veya << şüpheliler>>)dir.

104. AİHM, başvuruçunun UYMS binasına geldikten sonra talep edildiği üzere boş bir kâğıda ilk beyanını yazdığı sırada resmi olarak şüpheli sıfatına sahip olmadığını göz önüne almaktadır. Ayrıca, AİHM'in elinde bulundurduğu unsurlar, kişinin Savcılık binasına varır varmaz ifade vermekle yükümlü kişi veya tanık olarak mahkeme önüne çıkmış olduğu sonuca varılmasına kesinlikle izin vermemektedir.

105. Davaya özgü koşullar bakımından AİHM, Hükümet'in somut vakıalara dair yaptığı yoruma göre saat 12'ye doğru bütün polis memurları beyanlarını verdiğinde, savcı salona dönmüş ve başvuruçucu da dâhil orada bulunan on polis memurunu, somut olayda kendileri aleyhine ceza soruşturmalarının yürütüldüğüne, avukat seçme hakkına sahip olduklarına veya

olmazsa onlar için re'sen avukat atanacağına dair bilgilendirmiştir. Diğer polisler aleyhine herhangi bir suç delili olmadığı için gitmelerine izin verilmiştir.

106. AİHM, başvurunun ilk beyanını verirken hukuki sıfatını ve onun getirdiği teminatları bilmediğini gözlemlemektedir. Bu koşullar altında, AİHM, başvurunun UYMS binasında geçirdiği ilk üç saat boyunca durumunun Sözleşme'nin 5 § 1. maddesiyle bağdaşması konusunda şüpheleri olsa dahi bu sorun hakkında karar veremez. Çünkü başvurunun hukuki sıfatının saat 12'den itibaren cezai kovuşturmaların açılmasının hemen ardından açıklanmış olduğunu tespit etmiştir. O andan itibaren, başvuru inkâr edilemez biçimde şüpheli olarak görülmüştür. Bunun sonucunda, başvurunun özgürlüğünden yoksun bırakılması hususunun yasallığı, bu andan itibaren AİHS'nin 5 § 1 c) maddesi kapsamında incelenecektir.

107. Roma hukukuna göre özgürlükten mahrum bırakmaya yönelik sadece iki önlem vardır: gözaltına alma ve tutuklama. Bu önlemlerden birine ya da diğerine karar vermek için, yasaklanan suçun işlendiğine dair inandırıcı delil veya emarelerin olması gerekmektedir (CMK'nın 143 § 1. maddesi, yukarıdaki 58. paragraf), yani hakkında kovuşturma yapılan kişinin atılı suçları işlediğine dair şüphelenilmesine sebep olabilecek yasal olarak sunulan unsurlar (CMK'nın 143 § 3. maddesi, yukarıdaki 58. Paragraf). Başvuru aleyhine bu önlemlerden ne biri ne de diğeri, 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'den önce kabul edilmiştir.

108. AİHM, ceza soruşturmasına dair zorlukların farkında olup, çok sayıda kişiyle ilgili geniş çaplı olarak sürdürülen davada, bir savcı tarafından bir günde tamamlanacak işlemler aracılığıyla tek strateji izlenmesini gerektiren somut vakıya dair yürütülen yargılamanın karmaşıklığını inkâr etmemektedir. Üstelik AİHM, yolsuzluğun vatandaşların kurumlara olan güvenini yıkmaya amaçlı yerleşmiş bir sorun teşkil ettiğine itiraz etmemekte ve ulusal makamların suçlular hakkında sert bir tutum sergiledikleri kanısına varmaktadır.

109. Yukarıda belirtilenler ışığında, AİHM yine de saat 12'den itibaren savcının soruşturmanın gereği olarak başvurunun özgürlüğünden mahkûm bırakılmasını haklı gösterecek yeterince sağlam şüpheler ortaya koyduğunu ve Roma hukukunun bu anlamda gözetilme ve tutukluluk gibi alınacak önlemleri içerdiğini saptamıştır. Oysaki savcı, başvuru için ikinci önlem çok geç bir zamanda saat 22 sularında almıştır.

110. Bundan dolayı, AİHM başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde yine de saat 12 ile 22 arasında özgürlüğünden yoksun bırakılması hususunun iç hukukta yasal bir gerekçeyle dayandırılmadığını ve dolayısıyla AİHS 5 § 1 maddesinin ihlal edildiği kanaatine varmaktadır.

III. BAŞVURUCUNUN 16 TEMMUZ 2003 TARİHİNDE SAAT 22'DEN 18 TEMMUZ 2003 TARİHİNDE SAAT 22'YE KADAR TUTUKLU KALMASI NEDENİYLE SÖZLEŞME'NİN 5 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

111. Başvuru başvurusunda, 16 Temmuz 2003 tarihinde özellikle serbest bırakılmasının kamu düzenini bozma yönünde oluşturduğu tehlike konusunda, hakkında alınan tutukluluk kararının somut unsurlar ile gerekçelendirilmediğini iddia etmiştir. Ayrıca, tutukluluğunu

haklı gösterecek atılı suçları işlediğine dair makul şüphelerin olmadığını belirterek, AİHS 5 § 1 maddesine dayanmıştır.

A. Daire'nin kararı

112. Daire 15 Haziran 2010 tarihli kararında, başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'de tutuklanması hususunda kendisine bildirilen ve dosyaya eklenen somut vakıa ve delillerin hepsine dayanarak, başvurunun atılı suçları işlediğini düşündürecek şekilde ileri sürülen şüphelerin gereken makullük seviyesine ulaşmış olduğunu tespit etmiştir. Daire, kararın somut unsurlarla gerekçelendirilmesi konusunda, savcılığın, soruşturmanın başında başvurunun tutuklanmasını haklı göstermek için uygun ve yeterli bir gerekçe olarak başvurunun polis kimliğinden dolayı soruşturma boyunca sorgulanan bazı kişileri etkilemesinin söz konusu olabileceğini belirttiğini gözlemlemiştir. Dolayısıyla, Daire bu özgürlüğünden yoksun bırakılma durumunun AİHS 5. maddesinin 1 c) paragrafı bakımından haklı gösterildiği ve dava süresi boyunca bu maddenin ihlal edilmediği kanaatine varmıştır.

B. Tarafların argümanları

113. Başvurucu, Büyük Daire önündeki yazılı görüşlerinde tutukluluk durumunu yeniden haklı göstermek için atılı suçları işlediğine dair makul şüphelerin olmadığını ve bu durumun dolayısıyla yasal dayanaktan yoksun olduğunu ileri sürmektedir. Başvurucu, meslektaşlarının onun atılı suçlara katılmış olduğunu belirten beyanlarını savcının kendisine sunduğunu kabul ederek, bazı meslektaşlarının haklı olarak tutuklandığını gösteren telefon dinlemelerinde yer almadığını değerlendirmiştir. Başvurucu, bundan böyle ne 16 Temmuz 2003 tarihinde tutuklanmasına dair kararın somut unsurlarla gerekçelendirilmemesinden ne de özellikle kendisinin serbest bırakılmasının kamu düzenini bozma tehlikesi oluşturacağından bahsetmemektedir.

114. Hükümet, başvurunun Daire önünde sunduğu argümanlarını yeniden ele almaktadır.

C. AİHM'in Değerlendirmesi

1. AİHM, yukarıda hatırlatılan ve daire tarafından ileri sürülen gerekçeler doğrultusunda, başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'den 18 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'ye kadar özgürlüğünden yoksun bırakılmasının Sözleşme'nin 5. maddesinin 1 c) fıkrası uyarınca haklı gösterildiğini ve dolayısıyla bu maddenin ihlal edilmediğini tespit etmiştir.

IV. BAŞVURUCUNUN 25 TEMMUZ 2003 TARİHİNDE TUTUKLANMASI SEBEBİYLE SÖZLEŞME'NİN 5 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

116. Başvurucu, tahliye edilmesine ilişkin 21 Temmuz 2003 tarihli nihai karara karşı 25 Temmuz 2003 tarihinde başsavcının olağanüstü bir başvuru yoluyla kararın iptal edilmesini talep ederek davaya müdahale etmesinin ardından tutuklanmasının yasaya aykırı olduğunu

iddia etmektedir. Başvurucu, aynı zamanda silahların eşitliği ve çekişmeli yargı ilkelerine de zarar verildiğini ve bu bağlamda Sözleşme'nin 6 § 3. maddesini ileri sürmektedir.

117. Şikâyet edilen yargılamanın tutukluluk halinin yasallığıyla ilgili olduğunu dikkate alan Daire, dile getirilen bu şikâyetin Sözleşme'nin 5 § 1. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiğini tespit etmiştir. Taraflar bu mütalaayı eleştirmemiştir ve Büyük Daire de farklı bir bakış açısını benimsemek için herhangi bir sebep görmemektedir.

A. Daire'nin kararı

118. Daire 15 Haziran 2010 tarihli kararında, yargı organları tarafından iç hukukta olası bir yorumlama sorununu çözmek için başvurulanan yöntemin yani kararın iptal edilmesi yönünde dava açmanın ilgili için anlaşılabilir ve öngörülebilir olmadığını tespit etmiştir. İlk olarak, iptale ilişkin hukuk yolu taraflara doğrudan açık değildir ve sadece başvurunun başvuruabileceği bir yoldur. Oysaki başvuru, başvurunun tutuklanmasına karar vererek mahkemelerden bu tutukluluğun uzatılmasını talep etmiş olan savcının hiyerarşik üstüdür. Ancak bu savcı, olağan yargılama boyunca başvurunun argümanlarını değerlendirme fırsatına sahip olmuş ancak bunu yapmamıştır. İkincisi, Daire nihai kararın yasaya aykırı olması halinde kararın iptali için dava açmaya imkân veren CMK 410. maddesinin, bu tür bir başvuru yoluyla davaya müdahale etmenin öngörülebilir olabilmesi için anlaşılabilir olduğunu dikkate almıştır. Sonuçta, Daire 25 Temmuz 2003 tarihinden itibaren başvurunun özgürlüğünden mahrum bırakılması, Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin gereklerini yerine getiren << bir kanun >> tarafından öngörülmediğinden dolayı iç hukukta yeterli bir gerekçeye dayandırılmamıştır ve dolayısıyla bu madde ihlal edilmiştir.

B. Tarafların argümanları

119. Taraflar, Daire önünde dile getirdikleri argümanları yeniden ileri sürmektedirler. Hükümet, somut olayda ilk kez Yüksek Mahkeme'nin Başsavcı tarafından açılan iptal davasını kabul ederek başvuru aleyhine yapılan suçlamanın esasını incelemeyişi fakat sadece tutukluluk sorunuyla ilgili karar verdiğini gözlemlemiştir. Dolayısıyla hukuki güvenlik ilkesine saygı duyulmasıyla ilgili sorunun Sözleşme'nin 6 § 1. maddesi kapsamında incelendiği davalardan mevcut davayı ayrı tutmak gerekmektedir.

C. AİHM'in Değerlendirmesi

120. Hükümet'in yeni savunması hususunda, AİHM yerleşmiş içtihadını hatırlatmaktadır. Buna göre özgürlükten yoksun bırakma söz konusu olduğunda, özellikle hukuki güvenliğe dair genel ilkeye uymak büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla iç hukuk gereğince özgürlükten yoksun bırakma koşullarının açıkça belirlenmesi ve bizzat kanunun, Sözleşme tarafından belirlenen << yasallık >> kriterini karşılayacak biçimde uygulama için öngörülebilir olması zorunludur. Bu bağlamda, kanunun uygulaması, her bireye dava koşullarında belirli bir fiilden doğacak sonuçları –açıklanan tavsiyeler çerçevesinde– makul derecede öngörmeye imkan tanıyacak şekilde her kanunun yeterince tanımlanmasını gerektirmektedir (*Baranowski*, anılan, § 52, *Mooren v. Almanya* [BD], n° 11364/03, § 72, AİHM 2009 - ..., ve *Medvedyev ve*

diğerleri v. Fransa [BD], n° 394/03, § 80, AİHM 2010 - ...). Somut olayda bu ilkenin uygulanması hususunda, AİHM dairenin görüşlerini tamamen kabul etmektedir. Bu görüşlere göre başvurunun 25 Temmuz 2003 tarihinde özgürlüğünden mahrum bırakılmasının iç hukukta yeterli bir yasal dayanağı yoktur. Çünkü bu durum, Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin gereklerine cevap veren <<bir yasa>> tarafından öngörülmemiştir. AİHM, daire tarafından belirtilen gerekçelerden dolayı bu maddenin ihlal edildiği kanaatine varmıştır.

V. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASINA DAİR

121. Sözleşme'nin 41. maddesine göre;

<<Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.>>

A. Tazminat

1. Tarafların argümanları

122. Başvurucu, daire önünde emeklilik maaşının azalması gibi maaşla ilgili hakları ve tutukluluğu süresince ödemek zorunda kaldığı idare masrafları için maddi tazminat olarak 20 375 Euro talep etmiştir. Başvurucu, hukuki niteliği olmayan bir maddi zararına ilişkin bilirkişi raporu sunmuştur. Aynı zamanda maruz kaldığı manevi zarar için 300 000 Euro talep etmiştir. O, Büyük Daire önündeki taleplerini değiştirmemiştir.

123. Hükümet, başvurunun manevi tazminat talebini desteklemediğini ve Sözleşme'nin 5. maddesiyle ilgili iddia edilen ihlaller ile ileri sürülen maddi tazminat arasında herhangi bir nedensellik bağı bulunmadığını not etmektedir. Aynı zamanda Hükümet, manevi tazminat olarak talep edilen miktarın aşırı olduğu kanısındadır.

2. Dairenin kararı

123. Daire, maddi tazminat olarak talep edilen miktar konusunda, AİHM tarafından tespit edilen ihlaller ile başvuranın talebi arasında herhangi bir nedensellik bağının bulunmadığını dikkate almıştır. Davaya özgü her türlü koşulda dosyaya eklenen bilirkişi raporu gelişigüzel düzenlendiğinden ve kaynakları belirtmediğinden dolayı, bu talep uygun belgelerle desteklenmemiştir. Daire bununla birlikte başvurunun inkâr edilemez şekilde manevi zarara maruz kaldığını tespit etmiş ve eşitliği gözeterek başvurucuya 8 000 Euro ödenmesini uygun görmüştür.

3. AİHM'in Değerlendirmesi

125. AİHM, adil bir tazminin ödenmesine, daire tarafından tespit edilen aynı ihlallerin sebep olduğunu göz önünde bulundurmaktadır. Başvurunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 12'den 22'ye kadar yasal dayanak olmadan özgürlüğünden yoksun bırakılması ve iptal başvurusunun hemen ardından 25 Temmuz 2003 tarihinde tutuklanması Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edilmesine neden olmuştur. AİHM, yukarıda belirtilenleri, dairenin ileri

sürdüğü gerekçeleri ve kişinin daire önünde daha önce dile getirdiği talebini değiştirmedini göz önünde bulundurarak, maddi tazminat talebini reddetmekte ve başvurana manevi tazminat olarak 8 000 Euro ödenmesini uygun görmektedir.

B. Masraf ve harcamalar

1. Tarafların argümanları

126. Başvurucu aynı zamanda iç yargı organları ve daire önünde yaptığı masraf ve harcamaları için 890 Rumen leyi (RON) ve 3 000 Euro talep etmektedir. Bu miktarın bir kısmı için belgeler sunmuştur. Kişinin daire önünde daha önce sunmuş olduğu talebini değiştirmedini, fakat Büyük Daire önündeki masrafları için adli yardım talebinde bulunduğunu belirtmek gerekmektedir.

127. Hükümet, talep edilen miktarın yalnızca bir kısmının uygun belgelerle haklı gösterildiğini belirtmekte ve miktarların mevcut davayla bir bağının olmadığının vurgulamaktadır.

2. Dairenin kararı

128. Daire başvurucuya masraf ve harcamalar için 500 Euro ödenmesine karar vermiştir.

3. AİHM'in Değerlendirmesi

129. AİHM, başvurunun Büyük Daire önünde sürdürülen dava çerçevesinde yaptığı masraf ve harcamaları için adli yardımdan yararlandığını gözlemlemektedir. Sonuç olarak, AİHM sadece iç yargı organları ve daire önünde yapılan masraf ve harcamaları göz önünde bulundurmalıdır.

130. AİHM yerleşmiş içtihadına göre, başvurunun yapmış olduğu masraf ve giderlerin, bu miktarların gerçek, zorunlu ve makul oranda olması halinde 41. madde gereğince geri ödenebileceğine hükmetmiştir. Ayrıca masraf ve giderler, sadece tespit edilen ihlale uygun olduğu takdirde tahsil edilebilmektedir (bkz, diğerlerinin arasında, *Beyeler v. İtalya* (adil tazmin) [BD], n° 33202/96, § 27, 28 Mayıs 2002, ve *Sahin v. Almanya* [BD], n° 30943/96, § 105, AİHM 2003-VIII).

131. Yukarıda belirtilenler ışığında, AİHM başvurucuya yargılama masraf ve giderleri için 500 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

132. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEMEMİZ, OY BİRLİĞİYLE,

1. Hükümet'in ön itirazını *reddetmiş*;

2. Başvurucunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 12'den 22'ye kadar özgürlüğünden yoksun bırakılması nedeniyle Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edildiğine;

3. Başvurucunun 16 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'den ve 18 Temmuz 2003 tarihinde saat 22'ye kadar tutuklanması sebebiyle Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edilmediğine;

4. 25 Temmuz 2003 tarihinde başvurucunun tutuklanması nedeniyle Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin ihlal edildiğine;

5. Mahkeme, davalı devletin başvurucuya üç ay içerisinde karar tarihinde geçerli olan kurdan Türk lirasına çevrilmek üzere:

i) her türlü vergi masrafları ile birlikte manevi tazminat olarak 8 000 Euro (sekiz bin euro);

ii) başvuru tarafından her türlü vergi masrafları ödenmek üzere masraf ve harcamalar için 500 Euro (beş yüz euro) ödemesine;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına *karar vermiştir*.

6. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerini *reddetmiştir*.

Karar, Fransızca ve İngilizce dilinde tanzim edilmiş ve 23 Şubat 2012 tarihinde, Strasbourg'ta İnsan Hakları Sarayı'nda açık duruşma ile verilmiştir.